

Inspektion af Statsfængslet i Nyborg den 6. maj 2009

ENDELIG

J.nr. 2009-1162-628/CBR

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	4
2.	Generelt om statsfængslet	7
3.	Nye bygningsmæssige forhold mv.	7
	3.1. Flere pladser.....	7
	3.2. Nyindretning af skolelokaler	8
	3.3. Renovering af midterfløjen	8
	3.4. Ventilation (midterfløjen).....	10
	3.5. Udendørsarealer for visse indsatte	10
4.	Udvalgte emner for inspektionen, herunder samtaler med	11
	talsmændene	11
	4.1. Talsmændene for de almindelige fællesskabsafdelinger	11
	4.1.1. Separat afdeling for udvisningsdømte	11
	4.1.2. Beskæftigelse med håndværkeropgaver.....	12
	4.1.3. Problemer som følge af forskellige arbejdstider	12
	4.1.4. Fritidsaktiviteter ("grøn fritid")	14
	4.1.5. Lægebetjening	14
	4.1.6. Antabus.....	15
	4.1.7. Købmandsforretningen	16
	4.1.8. Visitationer/undersøgelser	17
	4.1.9. Køb af gær (kollektiv straf).....	20
	4.1.10. Socialrådgivning	21
	4.1.11. Prøveløsladelse	22
	4.1.12. Omgørelsesprocent	23
	4.1.13. Strafcelle på midterfløjen.....	24
	4.2. Talsmændene for behandlingsafdelingen	24
	4.2.1. Talsmændene for kontraktafdelingen	25
	4.2.1.1. Køb af gær.....	25
	4.2.1.2. Socialrådgivning	25
	4.2.2. Talsmanden for døgnbehandlingsafdelingen	25
	4.2.2.1. Urinprøver.....	25
	4.2.2.2. Søn- og helligdagsbetaling (ulempetillæg).....	27
	4.2.2.3. Straffuldbyrdslovens § 123 a (behandlingsgaranti)	28
	4.2.2.4. Åbning af breve fra advokat	29
	4.2.2.5. Købmandsforretningen (storindkøb).....	29

4.2.2.6.	Besøg	30
4.3.	Talsmanden for afdelingen for indsatte med begrænset fællesskab (Nordrefløj 3).....	31
4.3.1.	Sagsbehandlingstiden i statsfængslet.....	31
4.3.2.	Motionsrummet	32
4.3.3.	Arbejde.....	32
4.4.	Talsmanden for den ene afdeling for negativt stærke indsatte (Nordrefløj 1 – syd).....	32
4.4.1.	Mere fællesskab	32
4.4.2.	Motionsrummet	33
4.4.3.	Muslimers adgang til en imam.....	34
4.4.4.	Udgangssager og praksis	35
4.4.5.	Kulturudgange	35
4.5.	Talsmanden for den anden afdeling for negativt stærke indsatte (Nordrefløj 1 – nord)	36
4.5.1.	Beskæftigelse	36
4.5.2.	Motionsrummet	36
4.5.3.	Adgang til pc	37
4.5.4.	Kulturudgange	38
4.5.5.	Frigang.....	38
4.5.6.	Udgange til særlige formål.....	39
4.5.7.	Mere fællesskab	39
4.5.8.	Muslimers adgang til imam.....	39
4.5.9.	Kost	39
4.6.	Andre forhold.....	40
4.6.1.	Vold	40
4.6.2.	Cellekald	40
4.6.3.	Disciplinærstraf.....	42
5.	Beskæftigelse	42
5.1.	Spørgsmål om beskæftigelse rejst af talsmændene	43
5.1.1.	Beskæftigelse på fællesskabsafdelingerne	43
5.1.1.1.	Vedligeholdelsesopgaver som beskæftigelse	43
5.1.1.2.	Grøn fritid.....	43
5.1.2.	Spørgsmål om beskæftigelse på afdelingen med begrænset fællesskab.....	44
5.1.3.	Spørgsmål om beskæftigelse i den ene afdeling for negativt styrende indsatte (Nordrefløj 1 – syd)	45
5.1.4.	Spørgsmål om beskæftigelse i den anden afdeling for negativt styrende indsatte (Nordrefløj 1 – nord).....	48

5.2.	Generel udtalelse om beskæftigelsessituationen.....	49
6.	Oversættelse mv.	51
7.	Rapportgennemgang	58
7.1.	Sager om observationscelle	59
7.1.1.	Sagerne	59
7.1.2.	Retsgrundlaget for anbringelse i observationscelle.....	59
7.1.3.	Betingelser for anbringelse i observationscelle	60
7.1.4.	Begrundelse	60
7.1.5.	Kompetence.....	62
7.1.6.	Lægetilkald og lægetilsyn	63
7.1.7.	Ophør og varighed	64
7.1.8.	Klagevejledning	64
7.2.	Sager om sikringscelle	65
7.2.1.	Retsgrundlaget for anbringelse i sikringscelle	65
7.2.2.	Betingelser for anbringelse i sikringscelle.....	66
7.2.3.	Kompetence	66
7.2.4.	Tvangsfiksering.....	67
7.2.5.	Lægetilkald og lægetilsyn	69
7.2.6.	Fast vagt	71
7.2.7.	Tilsyn	72
	Opfølgning	74
	Underretning	74

1. Indledning

Som led i ombudsmandens almindelige inspektionsvirksomhed (§ 18 i ombudsmandsloven) var jeg den 25. og 26. april 2001 på inspektion i Statsfængslet i Nyborg.

Den 22. januar 2002 afgav jeg endelig rapport om inspektionen i april 2001. Inspektionen blev fulgt op i opfølgingsrapporter af 3. september 2002, 21. januar 2003 og 14. april 2003 hvor sagen blev afsluttet.

Den Europæiske Komité til Forebyggelse af Tortur og Umenneskelig eller Nedværdigende Behandling eller Straf (CPT) – herefter i det følgende: Torturkomitéen – besøgte Danmark fra den 11. til 20. februar 2008. Komitéen besøgte bl.a. Statsfængslet i Nyborg.

Den 27. og 28. marts 2008 besøgte Folketingets Retsudvalg Statsfængslet i Nyborg. Den 5. november 2008 deltog to af mine medarbejdere i kriminalforsorgens besøgstur. Disse to besøg indgår ikke i denne rapport.

Den 6. maj 2009 foretog jeg og tre medarbejdere endnu en inspektion af Statsfængslet i Nyborg.

Statsfængslets indsatte fik før inspektionen oplysninger om inspektionen og om muligheden for at få en samtale med mig om generelle forhold i institutionen eller egne forhold, f.eks. konkrete sager.

Inspektionen bestod af en indledende og en afsluttende samtale med statsfængslets ledelse.

Endvidere var der samtaler med fængslets talsmænd fra de forskellige afdelinger om generelle forhold. Jeg havde således separate møder med talsmændene for:

- de almindelige fællesskabsafdelinger
- behandlingsafdelingen

- afdelingen med indsatte der her begrænset fællesskab (Nordrefløj 3)
- afdelingen for negativt stærke indsatte (Nordrefløj 1 – syd)
- afdelingen for negativt stærke indsatte (Nordrefløj 1 – nord)

Endelig var der samtaler med enkelte indsatte.

Ved inspektionens afslutning havde jeg et møde med statsfængslets ledelse om de forhold der blev rejst under samtalerne.

Inspektionen den 6. maj 2009 i Statsfængslet i Nyborg foregik på nogle punkter på en anden måde end en almindelig inspektion.

Det var min hensigt at besigtige bygninger mv. i statsfængslet hvis samtalerne gav anledning til det. Selv om nogle af talsmændene henledte min opmærksomhed på nogle bygningsmæssige forhold i afdelingen for negativt stærke indsatte (Nordrefløj) som de var utilfredse med, foretog jeg under denne inspektion ikke besigtigelse af bygninger mv. Det skyldes at der under inspektionen var et større antal samtaler som var af længere varighed, og hvor der blev rejst mange spørgsmål. Spørgsmålet om den ovennævnte afdeling blev drøftet under den afsluttende samtale med ledelsen i statsfængslet, og jeg har inddraget det i denne rapport.

Denne rapport vedrører navnlig de spørgsmål som talsmændene rejste under inspektionen.

Endvidere omhandler rapporten beskæftigelsessituationen i Statsfængslet i Nyborg. Som noget særligt for denne inspektion af Statsfængslet i Nyborg bad jeg umiddelbart efter inspektionen i breve af 28. maj 2009 statsfængslet og Direktoratet for Kriminalforsorgen om en samlet udtalelse om beskæftigelsessituationen i statsfængslet. Se pkt. 5.

I Statsfængslet i Nyborg er der et større antal udvisningsdømte udlændinge. Nogle af disse udlændinge forstår ikke dansk. Bl.a. på den baggrund rejste jeg af egen drift i forbindelse med inspektionen en sag om oversættelse mv. for udenlandske indsatte der ikke forstår dansk. Jeg har også i forbindelse med andre inspektioner rejst sådanne spørgsmål, f.eks. i sagen om inspektionen af Arresthuset i Århus. Spørgsmålet om oversættelse mv. vedrører alle kriminalforsorgens institutioner. Se pkt. 6.

Under inspektionen afleverede jeg en skriftlig anmodning af 6. maj 2009 om at låne alle sagsakterne i de seneste 10 sager om anbringelse i observationscelle før den 8.

april 2009 (varslingstidspunktet). Jeg bad også om tilsvarende at låne de seneste 10 sager om anbringelse i sikringscelle. Jeg modtog under inspektionen 10 sager om anbringelse i observationscelle og 10 sager om anbringelse i sikringscelle. Sagerne gennemgås nedenfor under pkt. 7.

De indsatte som jeg talte med under inspektionen, har alle efter inspektionen modtaget breve af 28. maj 2009 som opfølgning på samtalerne under inspektionerne.

Endvidere har talsmændene modtaget breve, også af 28. maj 2009, om de spørgsmål som de rejste under mødet om generelle forhold på deres afdelinger i Statsfængslet i Nyborg.

Samtidig sendte jeg kopi af brevene til talsmændene til ledelsen i Statsfængslet i Nyborg med anmodning om oplysninger om nærmere angivne forhold med henblik på at de kunne indgå allerede i inspektionsrapporten.

Den 28. maj 2009 anmodede jeg som nævnt Statsfængslet i Nyborg om en samlet udtalelse om beskæftigelsen i fængslet. Endvidere skrev jeg til statsfængslet at statsfængslet havde mulighed for inden rapporten om inspektionen at komme med oplysninger om forskellige forhold. Denne fremgangsmåde er ikke en ændring af Folketingets Ombudsmands inspektionspraksis, men en særlig konkret tilrettelagt fremgangsmåde i forbindelse med inspektionen af Statsfængslet i Nyborg.

I breve af 22. juni 2009 til Statsfængslet i Nyborg og Direktoratet for Kriminalforsorgen bad jeg om en udtalelse om udenlandske indsattes mulighed for at få oversættelser mv.

I brev af 22. oktober 2009 fra direktoratet modtog jeg delvist svar på mit brev af 28. maj 2009.

Efter inspektionen blev det i slutningen af januar 2010 aftalt med direktoratet at direktoratet også før denne rapport ville tage stilling til de punkter som talsmændene havde rejst under inspektionen og ikke – som normalt – efter min endelige rapport om inspektionen.

I brev af 27. april 2010 modtog jeg – i forlængelse af ovennævnte brev af 22. oktober 2009 – yderligere oplysninger fra direktoratet om de spørgsmål som jeg havde rejst i anledning af samtaler med talsmændene, og som Statsfængslet i Nyborg havde sva-

ret på i brev af 28. september 2009. Direktoratets udtalelse af 27. april 2010 er indarbejdet i denne rapport.

I forbindelse med inspektionen modtog jeg husordener for de forskellige afdelinger.

Henset til den tid der er gået siden inspektionen, beder jeg om at modtage husordenerne på ny i den seneste opdaterede version, hvis sådanne foreligger nu.

I forlængelse heraf beder jeg også om at modtage resultatkontrakten der er gældende for 2011.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Statsfængslet i Nyborg og Direktoratet for Kriminalforsorgen med mulighed for at fremsætte bemærkninger om faktiske forhold.

Direktoratet er den 29. august 2011 kommet med bemærkninger som er indarbejdet i denne rapport.

2. Generelt om statsfængslet

Statsfængslet er delt op i flere afdelinger. Ud over de almindelige fællesskabsafdelinger er der en behandlingsafdeling, en afdeling for indsatte med begrænset fællesskab (bl.a. for indsatte der selv ønsker at afsone adskilt fra andre) og to afdelinger for negativt stærke indsatte. Endvidere er der et sygeafsnit og et afsnit med straffceller.

3. Nye bygningsmæssige forhold mv.

3.1. Flere pladser

Det fremgår af kriminalforsorgens hjemmeside (maj 2011) at Statsfængslet i Nyborg har 243 pladser. Der er således kommet 56 flere pladser i forhold til de 187 pladser der var i 2001.

36 af pladserne er arresthuspladser (i en arresthusafdeling).

Herudover er der pladser på behandlingsafdelingen, afsnit for stærkt negative grupper, et sygeafsnit, et afsnit med straffceller og et afsnit med begrænset fællesskab, bl.a. for indsatte der selv ønsker at afsone adskilt fra andre.

Behandlingsafsnittene, afdelingen for begrænset fællesskab, det særligt sikrede afsnit og afsnittet for negativt stærke indsatte har ikke kontakt indbyrdes eller med det øvrige fængsel. På den enkelte afdeling er der fællesskab for de indsatte, og afdelingerne har deres egne arbejdspladser.

Som nævnt i pkt. 1. omfattede inspektionen den 6. maj 2009 ikke en besigtigelse af bygninger mv.

I brev af 8. april 2009 bad jeg statsfængslet om at oplyse mig om eventuelle planer, projekter, igangværende bygningsarbejder mv. i statsfængslet.

Med brev af 29. april 2009 fra statsfængslet modtog jeg en skitse over statsfængslets bygninger med angivelse af hvad de bruges til. Jeg modtog også en skitse over etablering af 12 særligt sikrede pladser i kælderens i Nordrefløj. Pladserne skulle tages i brug i november 2009.

3.2. Nyindretning af skolelokaler

Endvidere modtog jeg skitser (fra marts 2009) om nyindretning og flytning af statsfængslets skole (fra bygning 6 til bygning 18). Det fremgår af statsfængslets brev af 29. april 2009 at statsfængslet i maj 2009 søgte Direktoratet for Kriminalforsorgen om en bevilling på 4,3 mio. kr. til projektet.

Jeg går ud fra at bevillingsansøgningen fra maj 2009 til nyindretning af fængslets skole nu er behandlet færdig, og jeg beder om oplysning om resultatet.

Hvis der er givet tilsagn, beder jeg endvidere om oplysninger om status for byggeprojektet mv.

3.3. Renovering af midterfløjen

I pkt. 2.2 i rapporten af 22. januar 2002 om min inspektion af Statsfængslet i Nyborg i 2001 indgik det at alle bygninger – bortset fra midterfløjen – var omfattet af byggeplaner.

Under inspektionen den 6. maj 2009 klagede talsmændene for de almindelige fællesskabsafdelinger over at der ikke skulle ske renovering af midterfløjen (bygning 5) når der er foretaget renovering af andre bygninger/afdelinger i statsfængslet.

Som nævnt i pkt. 1 besøgte Torturkomitéen bl.a. Statsfængslet i Nyborg i februar 2008. Følgende indgår om cellerne i rapportens pkt. 50:

”(...) some of the cells seen by the delegation were dilapidated; it was reportedly intended that this failing would be addressed by the rolling refurbishment programme”

Torturkomitéen inddrog således standarden for nogle af de celler der blev besigtiget.

Statsfængslet oplyste under inspektionen den 6. maj 2009 at der er planer om at renovere midterfløjen, og at der er sendt et prisoverslag til Direktoratet for Kriminalforsorgen.

På et afsluttende møde med ledelsen under inspektionen og i brev af 28. maj 2009 bad jeg ledelsen i statsfængslet om at underrette mig nærmere om planen for renoveringen af midterfløjen og om at modtage materiale herom.

I brev af 22. oktober 2009 fik jeg et svar fra direktoratet, og den 26. januar 2010 bad en af mine medarbejdere direktoratet om at modtage oplysningerne om renoveringen af midterfløjen.

I udtalelse af 27. april 2010 henviste direktoratet til sit brev af 28. september 2009 om at statsfængslet i 2006 udarbejdede en plan for renovering af afsnittene i midterfløjen. Efter planen skulle afsnit M 4 have været renoveret i 2006. Herefter skulle ét afsnit renoveres pr. år. Statsfængslet satte afsnit M 4 i stand med renovering af celler, herunder nyt celleinventar, og fællesarealer. Renoveringen omfattede ikke 6 celler i den nordlige ende af M 4. Disse celler har tidligere været adskilt fra afsnit M 4.

Statsfængslet oplyste endvidere i udtalelsen at statsfængslet efterfølgende på grund af statsfængslets økonomi ikke kunne overholde planen for renoveringen af celler i 2007. Alle celler i midterfløjen blev gennemgået, og der blev udarbejdet en liste over fejl og mangler. Herefter blev inventaret i afsnit M 1 repareret og udskiftet med det inventar som statsfængslet havde på lager. I 2007 er der endvidere – som beskæftigelsesprojekter – i afsnit M 1 og M 3 malet på gangarealer og i frokoststuer.

Direktoratet har henholdt sig til det oplyste om at statsfængslet ikke har økonomi til at lave større istandsættelsesprojekter, og at renovering af celler og inventar bliver prioriteret i forhold til det som trænger mest. Som bilag vedlagde direktoratet en kopi af renoveringsplanen for celleinventaret.

Jeg har noteret mig det oplyste.

3.4. Ventilation (midterfløjen)

Talsmændene for fællesskabsafdelingerne oplyste under inspektionen at der på midterfløj 4 er etableret ventilation der medfører at flere afdelingers afløb giver lugtgener. De indsatte oplyste over for mig at de var bekymrede for sundhedsskader.

Under inspektionen og i brev af 28. maj 2009 til Statsfængslet i Nyborg viderebragte jeg dette til ledelsen i statsfængslet med henblik på at ledelsen kunne komme med oplysninger om problemets omfang og om hvad fængslet ville foretage sig.

I udtalelsen af 27. april 2010 henviste direktoratet til at statsfængslet i brev af 28. september 2009 havde oplyst at der ikke var et ventilationsproblem. Det fremgår endvidere at der har været en udskiftning af taget. I den forbindelse er de udvendige kloakudluftninger erstattet af godkendte vakuumventiler, og der har været et problem med en af disse ventiler. Problemet med lugtgener blev efter det oplyste løst, og der har ikke på noget tidspunkt været sundhedsfare.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Talsmændene for de øvrige afdelinger klagede ikke til mig over bygningsmæssige forhold.

Jeg foretog som nævnt under denne inspektion ikke besigtigelse af bygningsmæssige forhold i statsfængslet.

På den baggrund og da talsmændene og de indsatte – ud over hvad der er anført ovenfor – ikke har rejst spørgsmål til de bygningsmæssige forhold i Statsfængslet i Nyborg, foretager jeg mig ikke mere på dette punkt.

3.5. Udendørsarealer for visse indsatte

I Torturkomitéens rapport efter besøget i februar 2008 indgik i pkt. 52 anbefalinger i forhold til nogle udendørsarealer til træning mv.

Jeg beder om bemærkninger til det ovennævnte.

4. Udvalgte emner for inspektionen, herunder samtaler med talsmændene

Som nævnt under pkt. 1 vedrører denne rapport navnlig de punkter som talsmændene rejste under inspektionen. Under inspektionen den 6. maj 2009 havde jeg som nævnt separate samtaler med talsmændene fra de almindelige fællesskabsafdelinger og de øvrige afdelinger. Talsmændene fik som nævnt med brev af 28. maj 2009 opfølgende svar herfra.

Nedenfor følger en gennemgang af de spørgsmål som talsmændene rejste over for mig.

Nogle af talsmændene rejste også spørgsmål om beskæftigelsen i fængslet. Disse spørgsmål indgår i pkt. 5.

4.1. Talsmændene for de almindelige fællesskabsafdelinger

4.1.1. Separat afdeling for udvisningsdømte

Talsmændene gav under inspektionen udtryk for at det var en dårlig idé at have en afdeling kun til personer der har dom til udvisning af landet. Dette kan føre til bl.a. slåskampe og "grupperinger". Jeg går ud fra at talsmændene sigter til den del af midterfløjen (Mdr. 4) som jeg forstår kun bliver brugt til udvisningsdømte.

Den 28. maj 2009 bad jeg direktoratet om en udtalelse, og i udtalelse af 27. april 2010 fik jeg svar.

Direktoratet har henholdt sig til at statsfængslet i brev af 28. september 2009 har oplyst at der på afsnit M 1 primært er indsatte som skal udvises. Afsnittet er ikke afsondret fra det øvrige fællesskab, og de indsatte på afsnit M 1 deler arbejdspladser, gårdture og andre tilbud med de øvrige indsatte der har almindeligt fællesskab.

Direktoratet henviser i udtalelsen endvidere til at det er statsfængslets opfattelse at afsnittet er særdeles velfungerende. Det er et roligt afsnit, og personalet oparbejder efterhånden bedre kompetencer til at tage vare på de særlige forhold der gør sig gældende i sager om indsatte med en udvisningsdom. Personalet kan vejlede de indsatte i forbindelse med den pågældende indsatte sag om udvisning.

Statsfængslet har oplyst at der ikke er et højere konfliktniveau på dette afsnit end på de øvrige fællesskabsafsnit. Ofte ønsker flere indsatte at afsone på M 1 end der er

plads til. Oplevelsen hos personalet og ledelsen er at denne afdeling er velfungerende, og at den i nogen grad skiller sig positivt ud fra de andre afdelinger.

Jeg har noteret mig det oplyste.

4.1.2. Beskæftigelse med håndværkeropgaver

Talsmændene foreslog at de indsatte som beskæftigelse kunne have opgaver med vedligeholdelse af fængslet.

Jeg henviser til pkt. 5.

4.1.3. Problemer som følge af forskellige arbejdstider (løn og bad før besøg)

Talsmændene oplyste at de indsatte har forskellige arbejdstider, og at dette giver nogle problemer. Talsmændene forklarede at indsatte med visse arbejdsopgaver (f.eks. i værkstedsskolen) får fri klokken 14.30, mens indsatte med visse andre opgaver først får fri klokken 15.15.

Jeg forstod umiddelbart (som jeg også skrev i mit brev af 28. maj 2009 som jeg sendte til talsmændene, statsfængslet og direktoratet) at alle indsatte møder på arbejde samtidig, og at der derfor måtte være indsatte som arbejder 45 minutter ekstra dagligt, men til den samme løn.

Talsmændene oplyste endvidere at indsatte der har arbejdstid til klokken 15.15, får problemer hvis de skal have besøg og ønsker at tage bad efter arbejdet og inden besøget.

En indsat havde klaget over dette til ledelsen i statsfængslet, men sagen havde, mig bekendt, ikke været behandlet i Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Jeg antog i brev af 28. maj 2009 at det ovennævnte hænger sammen med at der er faste besøgstidspunkter om eftermiddagen, men spørgsmålet blev ikke klarlagt under inspektionen. I brevet af 28. maj 2009 bad jeg talsmændene om selv at rejse spørgsmålet over for ledelsen, og samtidig bad jeg ledelsen om at underrette mig om fængslets stillingtagen.

Direktoratet har i brev af 27. april 2010 til de to ovennævnte klagepunkter henvist til at statsfængslet i brev af 28. september 2009 har oplyst at arbejdstiderne for de alminde-

lige arbejdspladser er mandag-onsdag kl. 7.45-15.15, torsdag kl. 7.45-15.10 og fredag kl. 7.45-14.00.

De indsatte der går i skole hele dagen, har en kortere arbejdstid på grund af forberedelse mv. De indsatte i skolen får ligesom de øvrige indsatte løn for 37 timer om ugen. Lønsatserne er de samme for anden beskæftigelse.

Statsfængslet har oplyst at besøg starter kl. 15.30 og varer indtil kl. 20.00.

Statsfængslet har bemærket at hvis indsatte som får besøg, skulle få tidligere fri end andre på værkstederne, ville dette medføre at arbejdstiden for disse indsatte ikke ville være i overensstemmelse med straffuldbyrdelseslovens § 38, jf. beskæftigelsesbekendtgørelsens § 4.

Statsfængslet har endvidere oplyst at det ikke er muligt at lave differentierede arbejdstider for de indsatte der får besøg. Det skyldes hensynet til driften af værksteder, logistikken i statsfængslet og de øvrige opgaver der skal varetages af personalet.

Af § 38 i straffuldbyrdelsesloven (lovbekendtgørelse nr. 1162 af 5. oktober 2010) om beskæftigelse som statsfængslet og direktoratet har henvist til, fremgår følgende:

”§ 38. En indsat har ret og pligt til at være beskæftiget ved deltagelse i arbejde, uddannelse eller anden godkendt aktivitet.

Stk. 2. Justitsministeren kan, hvor praktiske eller andre særlige hensyn gør det nødvendigt, fastsætte regler, hvorefter bestemmelsen i stk. 1 fraviges for bestemte institutioner eller bestemte grupper af indsatte. Indsatte skal dog så vidt muligt tilbydes beskæftigelse.”

Af § 4 i beskæftigelsesbekendtgørelsen (nr. 372 af 17. maj 2001) som der også henvises til, fremgår følgende:

”§ 4. Den tid, en indsat skal anvende på beskæftigelse, skal holdes inden for de til enhver tid gældende normer på arbejdsmarkedet, herunder eventuelle normer for overarbejde.

Stk. 2. Beskæftigelsen skal normalt finde sted på ugens 5 første dage og fordeles med mindst 7 timer på hver af disse dage. I fængslerne kan denne beskæftigelsestid kun ændres efter godkendelse fra Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Stk. 3. En spisepause på ikke over 29 minutter er indeholdt i arbejdstiden. Der kan holdes en kort pause på højst 15 minutter formiddag og eftermiddag, hvis arbejdet tillader det.

Stk. 4. Indsatte har normalt fri fra beskæftigelse på helligdage, juleaftensdag og om eftermiddagen grundlovsdag.”

Jeg forstår at statsfængslet mente og muligvis fortsat mener at det er muligt at finde en løsning på det problem som talsmændene har rejst om bad efter arbejde (til kl. 15.15) før besøg (der starter kl. 15.30). Der blev i den forbindelse henvist til straffuldbyrdelseslovens § 38, jf. beskæftigelsesbekendtgørelsens § 4.

Jeg beder statsfængslet underrette mig om det svar som jeg går ud fra talsmændene har fået fra statsfængslet, jf. mit brev af 28. maj 2009 hvor jeg bad om underretning.

4.1.4. Fritidsaktiviteter ("grøn fritid")

Talsmændene udtrykte utilfredshed med at der først blev skåret ned – fra 2,5 timer til 2 timer om ugen – på fritidsordningen, og at ordningen herefter var blevet lukket.

Jeg henviser til pkt. 5.

4.1.5. Lægebetjening

Talsmændene oplyste at de indsatte oplever at lægen i fængslet gør grin med indsatte der f.eks. kommer med psykiske problemer eller skal bede om viagra-piller. De indsatte oplever at lægen gerne giver medicin til stofmisbrugere.

Det blev endvidere anført at lægen ikke respekterer beslutninger fra f.eks. regionen om behandling. Som eksempel nævnte talsmændene en situation hvor lægen ikke havde fulgt en beslutning om genoptræning hos en fysioterapeut. De pågældende indsatte havde allerede klaget i sundhedssystemet og til ledelsen i statsfængslet.

I brev af 28. maj 2009 gjorde jeg opmærksom på at det er vanskeligt for mig inden for rammerne af inspektionsvirksomheden at løse de problemer indsatte i det daglige kan opleve i forhold til en læge. Jeg bad dog ledelsen i statsfængslet om at drøfte problemerne med lægen og bad om underretning om resultaterne heraf.

Direktoratet har i brev af 27. april 2010 henholdt sig til at statsfængslet i brev af 28. september 2009 bl.a. har oplyst at man i statsfængslet har drøftet talsmændenes kla-

ge over lægen. Statsfængslet har hertil bl.a. oplyst at lægen især oplever problemer i forbindelse med misbrugsproblematikker. Det er statsfængslets opfattelse at sygeafdelingen og lægen udfører deres arbejde både professionelt og samvittighedsfuldt. Statsfængslet mener ikke at mange indsatte afholder sig fra at gå til læge. Der er således ugentligt i gennemsnit ca. 37 indsatte i lægekonsultationen, og lægen tilkaldes mange gange til mere akutte problemer.

Jeg har noteret mig det oplyste som ikke giver mig grundlag for at foretage mig yderligere.

Jeg må endvidere henvise de indsatte til at overveje at benytte sig af klagemulighederne i forhold til sundhedspersonalet inden for sundhedssystemet, f.eks. ved at klage til Patientombuddet.

4.1.6. Antabus

Talsmændene oplyste at der efter deres opfattelse bliver givet for store mængder antabus i Statsfængslet i Nyborg. Talsmændene forklarede at der f.eks. før (også en ledsaget) udgang bliver givet 800 mg antabus i tre dage.

Som jeg skrev til de indsatte i brev af 28. maj 2009, er spørgsmålet om dosering af antabus tidligere indgået i min inspektionsvirksomhed, f.eks. i rapport om inspektionen den 13. december 1996 af Anstalten ved Herstedvester. Rapporten med henstilling om forskellig dosering af de indsatte efter en konkret lægefaglig vurdering, er gengivet i Folketingets Ombudsmands beretning for 1996, side 376 f.

Statsfængslet oplyste under inspektionen at man følger de gældende retningslinjer på området, og at en dosering på 800 mg antabus er korrekt.

Statsfængslet oplyste at man er enig i at reglerne/doseringen i forhold til antabus skal være ens i alle fængsler. Jeg bad om at blive underrettet om spørgsmålet.

Direktoratet har i brev af 27. april 2010 henvist til at statsfængslet bl.a. har oplyst at statsfængslet ikke har fundet anledning til at drøfte spørgsmålet – der beror på en lægefaglig vurdering – med direktoratet. Direktoratet har endvidere oplyst at der ikke fra direktoratet er udsendt retningslinjer om lægelig ordination (herunder dosering) af antabus til indsatte.

Direktoratet har også oplyst at Sundhedsstyrelsen og embedslægerne i henhold til autorisationsloven fører tilsyn med læger som er ansat i Kriminalforsorgen.

Direktoratet giver ikke anvisninger til kriminalforsorgens læger om sundhedsfaglig behandling af indsatte. Indsattes klager over sundhedsautoriserede ansatte henvises til sundhedssystemet. Direktoratet har endvidere bemærket at institutionslægens ordination af antabus skal følge de almindelige regler for ordination af lægemidler, og at lægens valg af f.eks. dosisstørrelse alene skal bero på en lægefaglig vurdering der skal være styret af samvittighedsfuldhed og omhu.

Jeg har noteret mig det oplyste.

På samme måde som ovenfor må jeg henvise de indsatte til også på dette punkt at overveje at benytte sig af klagemulighederne i forhold til sundhedspersonalet inden for sundhedssystemet.

4.1.7. Købmandsforretningen

Talsmændene oplyste at der tit er rådne varer i købmandsforretningen. Endvidere kan de indsatte kun købe kød på frost. Kødvarer hvis udløbsdato næsten er ved at løbe ud, fryses ned og sælges som frostvarer i statsfængslets købmandsforretning. Talsmændene har klaget til fødevaremyndighederne.

Talsmændene klagede også over varesortimentet, og at der ikke er de samme tilbudsvareer som uden for statsfængslet.

Om priser oplyste talsmændene også at der bliver lagt 20 pct. oven i prisen (pr. vare og pr. person) når indsatte bestiller varer fra f.eks. Matas via købmanden.

Jeg skrev i brev af 28. maj 2009 til talsmændene at jeg er opmærksom på spørgsmålet om visse forhold i købmandsforretningen. Således havde jeg allerede før inspektionen – på baggrund af en konkret klage – fulgt statsfængslets og direktoratets behandling af en sag vedrørende købmandsforretningen. I den forbindelse modtog jeg i brev af 3. april 2009 underretning om direktoratets svar til en indsat om købmandsforretningen. I forlængelse af inspektionen sendte jeg anonymiserede kopier af direktoratets brev til orientering for de indsatte.

Under inspektionen drøftede jeg spørgsmålet om købmandsforretningen med ledelsen i statsfængslet. I brev af 28. maj 2009 bad jeg om eventuelle supplerende oplysninger til statsfængslets ovennævnte brev af 3. april 2009 om købmandsforretningen.

Direktoratet har i brev af 27. april 2010 henvist til at statsfængslet i brev af 28. september 2009 har oplyst det er korrekt at fængselskøbmanden nedfryser hakket kød hvis udløbsdato er tæt på holdbarhedsdatoen, og derefter sælges det. Det sker til nedsat pris og efter ønske fra de indsatte idet det er aftalt på et møde mellem repræsentanter for de indsatte og købmanden.

Statsfængslet har endvidere oplyst at ordningen om tilbudsvare er blevet ændret i august 2008 hvor der blev indført et udvalg af "gul-pris" discountvarer.

Med hensyn til såkaldte "skaffevarer" (f.eks. fra Matas, jf. ovenfor) har statsfængslet oplyst at det er korrekt at der pålægges 20 pct. for at købmanden kan få dækket sine ekstraudgifter i den forbindelse.

Jeg har noteret mig det oplyste om købmandsforretningen og foretager mig ikke yderligere.

4.1.8. Visitationer/undersøgelser

Talsmændene klagede over at nogle visitationer (undersøgelser af den indsatte person) foretages af en mandlig funktionær som angiveligt skulle være homoseksuel. Den pågældende funktionær havde angiveligt set video med pornografisk indhold i arbejdstiden. Talsmændene oplyste at man som mandlig indsat ikke bryder sig om at blive visiteret af en konkret mandlig ansat der er homoseksuel.

Jeg rejste spørgsmålet under det afsluttende møde med ledelsen.

Ledelsen kunne bekræfte at der var givet en advarsel til en funktionær der havde set video i arbejdstiden.

Straffuldbyrdslovens § 60, stk. 5, indeholder følgende bestemmelse om afklædning i forbindelse med visitation:

"Undersøgelse, der indebærer afklædning, må kun foretages og overværes af personer af samme køn som den indsatte. Dette gælder dog ikke for sundhedspersonale."

Bestemmelsen er et udslag af skånsomhedsprincippet.

Det spørgsmål der er rejst ovenfor, er heller ikke udtrykkeligt reguleret i undersøgelsesbekendtgørelsen (nu bekendtgørelse nr. 546 af 27. maj 2011 om undersøgelse af indsattes person og opholdsrum i kriminalforsorgens institutioner) eller i den tilhørende vejledning.

Reguleringen går ud på at personalet der visiterer, ikke må være af et andet køn end den pågældende indsatte. Jeg bad statsfængslet om – i lyset af de hensyn der ligger bag ved reglerne – at overveje hvordan spørgsmålet eventuelt kunne løses.

Direktoratet har i brev af 27. april 2010 henvist til at statsfængslet i brev af 28. september 2009 bl.a. har oplyst at statsfængslet ikke finder at der kan opstilles regler eller retningslinjer som omhandler den enkelte ansattes seksuelle orientering i forhold til hvilke funktionærer der må visitere de indsatte. Reglerne i undersøgelsesbekendtgørelsen findes således ikke at kunne suppleres. En opstilling af regler der skulle tage forbehold for det enkelte personalemedlems seksuelle orientering, vil ikke være mulig at gennemføre idet det ville fordrer at statsfængslet skulle kræve oplysninger om den enkelte ansattes seksuelle orientering. Sådanne oplysninger kan og må statsfængslet ikke lægge vægt på i forhold til de ansatte ligesom statsfængslet i øvrigt ingen interesse har i at kende den enkeltes seksuelle orientering. En sådan regel ville ligeledes medføre at de indsatte ville kunne få kendskab til personlige forhold om personalet som de ikke har adgang til. Statsfængslet har endvidere oplyst at reglerne i undersøgelsesbekendtgørelsen efter fængslets opfattelse ikke kan fortolkes i retning af at en homoseksuel fængselsfunktionær ikke må forestå personundersøgelse af en mandlig indsat.

Direktoratet har henholdt sig til statsfængslets udtalelse.

Jeg er bekendt med at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD), i forhold til artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK), har beskæftiget sig med spørgsmålet om tilstedeværelsen af personer med et andet køn i forbindelse med afklædning mv. I Wiktoro-sagen fandt EMD i dom af 31. marts 2009 at det udgjorde en krænkelse af artikel 3 i EMRK (med forbuddet med bl.a. nedværdigende behandling) at klageren i sagen i forbindelse med en detentionsanbringelse bl.a. var blevet afklædt under tilstedeværelsen af politipersonale af det modsatte køn. Det var andre konkrete omstændigheder i sagen der efter en samlet vurdering førte til at EMD statuerede krænkelse af artikel 3 i EMRK.

Det forhold at afklædningen var sket under tilstedeværelsen af en person af det modsatte køn, indgik med nogen vægt ved vurderingen af sagen. Det indgik således (efter min læsning og oversættelse) i dommen at tilstedeværelsen af en person af det modsatte køn ved afklædning ifølge retten må have efterladt den afklædte med en følelse af bl.a. mindreværd der har været ydmygende for den pågældende.

Ligesom de ovennævnte danske regler ikke gør det, tager den ovennævnte dom fra EMD om artikel 3 i EMRK ikke stilling til spørgsmålet om tilstedeværelsen ved visitation af en person af samme køn som er homoseksuel. Jeg mener imidlertid at dommen i nogen grad bidrager til at illustrere de bagvedliggende hensyn (f.eks. hensyn til at imødegå krænkelser af blufærdigheden) og de principper (f.eks. skånsomhedsprincippet mv.) der må indgå i de vurderinger der bør foretages i forhold til løsningen af et spørgsmål som det foreliggende. Således fik det som nævnt betydning i ovennævnte situation at en person ved afklædning var efterladt med en følelse af bl.a. mindreværd der har været ydmygende for den pågældende. Jeg forstår talsmændene sådan at de indsatte oplevede noget lignende i forbindelse med undersøgelser, der blev foretaget af den pågældende funktionær.

Jeg er enig i at statsfængslet ikke kan opstille regler der indebærer at statsfængslet skal spørge til og lægge vægt på en ansats seksuelle orientering. Endvidere er jeg enig i at der ikke er taget stilling til spørgsmålet i de gældende regler.

I forlængelse heraf gør jeg dog opmærksom på at jeg i brev af 28. maj 2009 ikke kun bad statsfængslet og direktoratet forholde sig til bestemmelserne i undersøgelsesbekendtgørelsen mv. Jeg bad også statsfængslet om – i lyset af de hensyn og principper der ligger bag reglerne – at overveje hvordan det spørgsmål som talsmændene havde klaget over til mig, eventuelt (og uanset reglerne i undersøgelsesbekendtgørelsen) konkret kunne løses i Statsfængslet i Nyborg.

Jeg gentager min opfordring til statsfængslet om at overveje hvordan spørgsmålet eventuelt konkret kan løses. I den forbindelse henviser jeg til de hensyn og principper der kan udledes af ovennævnte dom om EMRK artikel 3 ligesom jeg henviser til de hensyn der i øvrigt følger efter skånsomhedsprincippet i straffuldbyrdelsesretten.

På den baggrund mener jeg at statsfængslet i videst muligt omfang, herunder når statsfængslet som i den foreliggende sag efter en klage fra de indsatte måtte være bekendt med at funktionæren er homoseksuel, bør søge at undgå at en indsat ved visitation kommer i en situation som kan opleves som værende ydmygende mv. for den pågældende. Jeg beder om underretning om hvad min opfordring eventuelt måtte føre til.

4.1.9. Køb af gær (kollektiv straf)

Talsmændene oplyste at statsfængslet bruger kollektiv straf. Det blev forklaret at statsfængslet efter at have fundet en gryde med alkoholbryg på én enkelt afdeling havde indført et totalforbud på alle afdelinger i forhold til at købe gær. Talsmændene på fællesskabsafdelingen ønskede at købe gær til brødbagning.

Talsmændene henledte opmærksomheden på at Statsfængslet Østjylland og Statsfængslet i Vridsløselille har en ordning hvor gæren udleveres til direkte opløsning i vand på et kontor i fængslet. Det sker på en måde så gæren ikke kan bruges til brygning af alkohol.

Under det afsluttende møde oplyste statsfængslet at man ville undersøge praksis i de andre fængsler og herefter overveje en løsning.

Kort tid før inspektionen blev jeg af en indsat fra statsfængslet orienteret om at der var sendt en skriftlig klage til Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Direktoratet har oplyst at Statsfængslet i Nyborg i marts 2009 forbød anvendelse og besiddelse af gær. Dette skete på baggrund af meget store fund af hjemmelavet alkoholbryg på flere forskellige afdelinger i fængslet. I december 2008 havde tilladelsen til at anvende gær været suspenderet på grund af mange fund af hjemmebrug.

Statsfængslet kontaktede andre lukkede fængsler for at høre om deres procedurer ved anvendelse af gær. Statsfængslet i Nyborg genindførte herefter den 15. juli 2009 muligheden for at den indsatte kan få udleveret gær hos personalet. Gæren skal opløses i væske og mel under personalets opsyn.

Jeg har noteret mig at indsatte i Statsfængslet i Nyborg under opsyn på ny fik mulighed for at bruge gær til at bage bl.a. brød.

4.1.10. Socialrådgivning

Talsmændene klagede over socialrådgivernes sagsbehandling, herunder også over deres samarbejde med kontaktpersonerne. Det kunne f.eks. være i forbindelse med udarbejdelse af oplæg med henblik på udgang.

Talsmændene oplyste også at der på tidspunktet for inspektionen var stor udskiftning af socialrådgivere, og at dette medførte at sagerne "startede forfra", og at en ny socialrådgiver kan have en helt ny opfattelse af en verserende sag.

Endelig oplyste talsmændene at de var utilfredse med at de udvisningsdømte indsat-tes sager om prøveløsladelse bliver prioriteret lavere end andre indsat-tes sager om det samme.

Jeg vejledte i forlængelse af inspektionen talsmændene om at de først skal klage til ledelsen i statsfængslet over socialrådgivningen mv. Hvis direktoratet herefter tager stilling til sådanne klager, ville ombudsmanden efter en klage eventuelt kunne undersøge sagen.

Direktoratet har henholdt sig til statsfængslets oplysninger i brev af 28. september 2009. Bl.a. følgende fremgår af brevet:

"Der består i det daglige et tæt samarbejde mellem kontaktpersonen og socialrådgiveren omkring sagsbehandlingsmæssige spørgsmål. Socialrådgiverne foretager løbende faglig supervision i forbindelse med udarbejdelse af oplæg vedr. de spørgsmål, der skal drøftes på afdelingsrådsmødet. På afdelingsrådsmøderne er det den daglige leder eller afdelingslederen, der er mødeleder og ansvarlig for, at alle sager er grundigt og fyldestgørende oplyst, inden der træffes afgørelse eller udarbejdes indstilling. En uenighed blandt personalet er ikke til skade for den indsatte, men fører snarere til, at alle dele af sagen drøftes grundigt igennem på mødet inden den daglige leder/afdelingslederen træffer den endelige afgørelse. Ved udarbejdelse af kontaktpersonens oplæg er der på ingen måde tale om, at den indsatte kan siges at få en forventning om en bestemt afgørelse, da alle gør meget ud af at informere de indsatte om, at afgørelserne i sagerne træffes på afdelingsrådsmøderne.

Med hensyn til udskiftning af socialrådgivere kan det oplyses, at fængslet i første halvår 2008 havde en udskiftning af 4 socialrådgivere i fængslet, men at der siden har været stabilitet på området. Der lægges vægt på kontinuiteten i sagsbe-

handlingen, når og hvis der foretages ændringer i forhold til hvilke socialrådgivere der er på hvilke afdelinger.

...

Med hensyn til sagsbehandlingen af de udvisningsdømtes prøveløsladelsessager skal det oplyses, at disse sager behandles på lige fod med andre sager om prøveløsladelse og i overensstemmelse med straffuldbyrdelseslovens regler herom."

Direktoratet oplyste i brev af 27. april 2010 at direktoratet ikke havde fået klager over socialrådgivningen.

Jeg har noteret mig det oplyste.

4.1.11. Prøveløsladelse

Talsmændene oplyste at mange indsatte ikke får prøveløsladelse efter at $\frac{2}{3}$ af straffen, er afsonet. Dette fører til at stort set alle indsatte i Statsfængslet i Nyborg afsoner den fulde tid af deres straf. Talsmændene forklarede at der ofte ikke gives begrundelse for indstillinger om afslag på prøveløsladelse. Hvis en indsat beder om aktindsigt i sagen, er der stort set ingen oplysninger at hente om baggrunden for afslaget. Endelig anførte talsmændene at der ikke bliver lagt vægt på faktorer som arbejde, familie og hus/bolig mv.

Direktoratet har henvist til statsfængslets udtalelse af 28. september 2009. Heraf fremgår bl.a. følgende:

"Sagerne om prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1, behandles i fængslet efter de gældende regler i straffuldbyrdelsesloven og dertil hørende forskrifter. Sagerne udarbejdes i det skema der findes i Kriminalforsorgens klientsystem, hvor alle relevante forhold herunder familie, bolig og arbejde, skal beskrives og indgå i den samlede vurdering.

Afgørelsen samt klagevejledning meddeles deri indsatte mundtligt. Indsatte kan, hvis han ønsker det, fra afdelingen få udleveret en skriftlig konklusion samt en skriftlig klagevejledning. Indsatte kan ligeledes ved henvendelse til Inspektionen via anmodningsseddel modtage det i klientsystemet udarbejdede skema med tilhørende konklusion. Den indsatte orienteres om dette, når den mundtlige afgørelse gives".

Direktoratet har henholdt sig til statsfængslets ovennævnte udtalelse. Direktoratet har herefter bl.a. bemærket følgende:

”Direktoratet skal for så vidt angår reglerne for behandlingen af sager om prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1, særligt fremhæve, at det blandt andet fremgår af § 12, stk. 1, i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 318 af 19. april 2006 om løsladelse af dømte, der udstår fængselsstraf (løsladelsesbekendtgørelsen), at når institutionen træffer afgørelse om nægtelse af prøveløsladelse, skal der gøres notat om begrundelsen for den trufne afgørelse. Begrundelsen skal opfylde kravene til begrundelsen for en afgørelse, jf. forvaltningslovens § 24. Det fremgår endvidere af løsladelsesbekendtgørelsens § 12, stk. 3, at den indsatte efter anmodning skal have udleveret det notat, der er udfærdiget efter blandt andet § 12, stk. 1.”

Jeg har noteret mig det oplyste, herunder at direktoratet har henledt opmærksomheden på bestemmelser i løsladelsesbekendtgørelsen om bl.a. notat og begrundelse.

Jeg henviser endvidere til reglerne i forvaltningsloven mv. herom.

4.1.12. Omgørelsesprocent

Talsmændene var af den opfattelse at afgørelser fra Statsfængslet i Nyborg aldrig bliver ændret af Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Under inspektionen bemærkede jeg at jeg er opmærksom på problemstillingen, og at jeg over for direktoratet i forlængelse af et møde den 30. oktober 2007 har rejst spørgsmålet om at etablere et system til at opgøre direktoratets omgørelsesprocenter i klagesager, herunder for de enkelte institutioner. Der var enighed mellem ombudsmanden og direktoratet om at det er nyttigt at direktoratets omgørelsesprocenter på klagesager kan udfindes, og at det også kan være nyttigt at kunne specificere dette ud på de enkelte institutioner.

Jeg har i efteråret 2010 bragt sagen i erindring over for direktoratet, og direktoratet har oplyst at der kommer nyt i sagen i første halvår af 2012.

Jeg følger ovennævnte sag og foretager mig ikke mere på dette punkt i anledning af inspektionen.

4.1.13. Strafcelle på midterfløjen

Talsmændene oplyste at visse indsatte som bliver taget med ulovlige genstande (f.eks. en mobiltelefon), bliver flyttet til den del af midterfløjen som er beregnet til udvisningsdømte.

Talsmændene forklarede at ikke alle danske indsatte der bliver flyttet til denne del af midterfløjen, kan tale med de udvisningsdømte udlændinge på grund af sprog vanskeligheder.

Direktoratet har henholdt sig til statsfængslets udtalelse hvoraf bl.a. følgende fremgår:

”Indledningsvis skal det oplyses, at fængslet ikke har haft indsatte, der har været 3 måneder i strafcelle for et disciplinært forhold. Der har i enkelte tilfælde været indsatte, som ikke er udvist, som er blevet placeret på midter 1. Dette har været på baggrund af, at de pågældende af disciplinære årsager er blevet flyttet rundt på de forskellige fællesskabsafdelinger. Det skal tydeligt understreges, at midter 1 ikke er en strafafdeling, men en almindelig fællesskabsafdeling, som primært huser udvisningsdømte.

Det gælder for alle indsatte, at fængslet i høj grad søger at placere dem sammen med andre indsatte, som de kan kommunikere med. Fængslet huser indsatte fra hele verden og en meget stor andel af udvisningsdømte og andre udenlandske indsatte, hvorfor det kan være en udfordring at finde andre indsatte, som den enkelte kan kommunikere med.”

Jeg har noteret mig det oplyste.

4.2. Talsmændene for behandlingsafdelingen

Jeg havde under inspektionen samtaler med to talsmænd for behandlingsafdelingen. Behandlingsafdelingen er inddelt i en kontraktafdeling og en døgnbehandlingsafdeling, og hver af de to underafdelinger har en talsmænd.

De spørgsmål som blev rejst af talsmanden for kontraktafdelingen, behandles under pkt. 4.2.1. De spørgsmål som blev rejst af talsmanden for døgnbehandlingsafdelingen, behandles under pkt. 4.2.2.

4.2.1. Talsmændene for kontraktafdelingen

Talsmanden for kontraktafdelingen klagede over købmandsforretningen. Klagen vedrører stort set de samme punkter som talsmændene for fællesskabsafdelingerne havde gjort gældende.

Jeg henviser til pkt. 4.1.7 ovenfor.

4.2.1.1. Køb af gær

Talsmanden klagede over den manglende adgang til gær. Spørgsmålet blev også rejst af talsmændene for fællesskabsafdelingerne.

Jeg henviser til pkt. 4.1.9 ovenfor.

4.2.1.2. Socialrådgivning

Talsmanden klagede over socialrådgivningen på stort set samme måde som talsmændene for fællesskabsafdelingerne havde gjort det.

Talsmanden fra kontraktafdelingen afleverede en anonym klage fra en anden indsat over en navngiven socialrådgiver.

Jeg tog under inspektionen imod klagen. Samtidig bemærkede jeg at klager til ombudsmanden skal være navngivet. Det følger af § 13, stk. 2, i ombudsmandsloven.

Jeg henviser til pkt. 4.1.9 ovenfor.

4.2.2. Talsmanden for døgnbehandlingsafdelingen

4.2.2.1. Urinprøver

Talsmanden klagede over at fængslet ikke i forbindelse med at de indsatte afgiver urinprøver, sørger for at få den indsattes underskrift. Underskriften skulle ifølge talsmanden ses som en godkendelse af at den aflagte prøve er den samme som den prøve der sendes til laboratoriet til yderligere kontrol. Talsmanden henviste til en skrivelse fra Direktoratet for Kriminalforsorgen om fremgangsmåden som efter talsmandens opfattelse ikke bliver fulgt i Statsfængslet i Nyborg.

Efter et møde med ledelsen i fængslet noterede jeg mig at ledelsen ville undersøge fremgangsmåden med urinprøver i andre fængsler. Jeg bad i brev af 28. maj 2009 fængslet om at underrette mig om resultatet af undersøgelsen.

Direktoratet henholdte sig i brev af 27. april 2010 til en udtalelse fra statsfængslet hvoraf bl.a. følgende fremgår:

”I brev af 28. september 2009 har statsfængslet oplyst, at man har undersøgt proceduren i forbindelse med afgivelse af urinprøve i Statsfængslet Østjylland, Københavns Fængsler, Statsfængslet i Vridsløselille samt i Anstalten ved Herstedvester. Af disse anstalter er det alene Statsfængslet i Vridsløselille, der indhenter den indsattes underskrift ved afgivelse af urinprøve. Det fremgår efter statsfængslets opfattelse ikke af direktoratets udsendte procedure, at man skal indhente den indsattes underskrift.

Statsfængslet finder, at den nuværende procedure, hvor urinprøveglasset forsynes med en label til identifikation af urinprøven, er tilstrækkelig. Statsfængslet finder ikke, at en procedure, hvor den indsatte skriver under, vil medføre en bedre sikring af den indsatte. Der vil efter Statsfængslets vurdering blot være tale om en bureaukratisering, som ikke medfører bedre sagsbehandling. Den indsattes urinprøve påføres efter afgivelsen straks en label, som er dokumentation for, at den pågældende urinprøve rent faktisk er den urinprøve, den indsatte har aflagt. Såfremt man skulle have en procedure, hvor den indsatte skal skrive under, kan der opstå en konflikt, hvis den indsatte ikke ønsker at skrive under. Dette medfører endvidere ikke, at sagen i givet fald skal vurderes anderledes end andre sager, og en underskrift vil således ikke ændre sagen på nogen måde.”

Direktoratet henviste i forlængelse heraf til at det ikke – som anført at talsmanden for døgnbehandlingsafdelingen – fremgår af den af direktoratet udsendte skrivelse at der i forbindelse med afgivelse af urinprøve skal indhentes underskrift fra den indsatte.

Direktoratet er af den opfattelse at den gældende procedure er sikker. Da personalet kun håndterer en indsat ad gangen inden der påsættes label, anses det for usandsynligt at der skulle kunne ske ombytning af navnelabels. Direktoratet har på den baggrund ikke planer om at ændre proceduren.

Jeg har noteret mig det oplyste.

4.2.2.2. Søn- og helligdagsbetaling (ulempetillæg)

Talsmanden oplyste at indsatte på døgnbehandlingsafdelingen som led i behandlingen arbejder i fængslet med bl.a. rengøring. Talsmanden klagede over at der arbejdes 7 dage om ugen uden at statsfængslet udbetaler søn- og helligdagsbetaling. Talsmanden henviste til at gangmændene får søndags- og helligdagsbetaling og i øvrigt til beskæftigelsesbekendtgørelsen om tillæg for "særligt påkrævet arbejde".

Direktoratet har i brev af 22. oktober 2009 gengivet oplysninger herom fra statsfængslet. Bl.a. følgende fremgår:

"(...) Søndre 2 er en døgnbehandlingsafdeling, hvor beskæftigelsespligten er opfyldt ved deltagelse i behandlingsprogrammet, herunder deltagelse i de pligtige aktiviteter i forhold til ADL-træning (Almindelig Daglig Læring). Det er en stor del af behandlingen, at de indsatte socialiseres til at have en struktureret hverdag med tilhørende opgaver. Behandlingsafdelingen omfatter således rengøring (ligesom madlavning og andre pligter) som en del af behandlingsprogrammet. Statsfængslet har oplyst telefonisk, at de indsatte på Søndre 2, udover at gøre rent på egen afdeling, også gør rent i besøgslokalerne. Det er ikke muligt at rykke tidspunktet for rengøringen til hverdagene, da der skal gøres rent mellem besøgene i weekenden. Statsfængslet har endvidere oplyst, at det er en almindelig del af det at være på afdelingen, at der er beskæftigelse i weekenden, idet der ellers ikke, som i de andre afdelinger, er beskæftigelse ud over selve behandlingen. Statsfængslet har oplyst, at man af denne grund ikke udbetaler ulempetillæg.

Det fremgår af husordenen for Søndre 2, at de indsatte reelt har aktivitetspligt hele tiden under opholdet, idet man i fællesskab får afdelingen til at fungere. Det fremgår endvidere, at alle indsatte på afdelingen har aktivitetspligt i forhold til ADL, og at rengøringen på afdelingen samt fængslets besøgslokaler er en del af de indsattes beskæftigelse under opholdet på Søndre 2."

Om det retlige grundlag i beskæftigelsesgrundlaget anfører direktoratet herefter følgende:

"Ifølge § 10 i beskæftigelsesbekendtgørelsen udbetales der ulempetillæg for særligt påkrævet arbejde, som udføres mellem kl. 17.00 og kl. 06.00 eller på lørdage, søn- og helligdage, juleaftensdag eller halve fridage. I det omfang indsatte sættes til at løse sådanne opgaver, vil de være berettiget til tillæg efter § 10. Direktoratet finder ikke, at der er hjemmel til at undlade udbetaling af dette tillæg under henvisning til, at pågældende indgår i et behandlingsprogram. Det må dog være en

betingelse for udbetalingen af tillægget, at den beskæftigelsesmæssige aktivitet er særligt påkrævet eller med andre ord er nødvendig for den enkelte institutions drift. Deltagelse i andre aktiviteter, som indgår i det samlede behandlingstilbud, for eksempel deltagelse i foredrag som bliver afviklet om aftenen, vil således ikke umiddelbart kunne udløse udbetaling af ulempetillæg.

Direktoratet er sammenfattende af den opfattelse at der er grundlag for at udbetale ulempetillæg hvis man af hensyn til fængslets drift har brug for at få udført et arbejde på et tidspunkt, som falder ind under beskæftigelsesbekendtgørelsens § 10 om ulempetillæg. Dette ses at være tilfældet i forhold til den rengøring som indsatte på behandlingsafdelingerne udfører i fængslets besøgslokaler. Direktoratet vil på den baggrund meddele Statsfængslet i Nyborg, at fængslet skal udbetale ulempetillæg for arbejde som udføres på tidspunkter som udløser ulempetillæg, jf. bekendtgørelsens § 10, hvis denne beskæftigelse er påkrævet af hensyn til fængslets drift.”

Jeg har noteret mig det oplyste om direktoratets kontakt til statsfængslet om udbetaling af tillæg efter beskæftigelsesbekendtgørelsens § 10, og herefter foretager jeg mig ikke mere på dette punkt.

4.2.2.3. Straffuldbyrdelseslovens § 123 a (behandlingsgaranti)

Talsmanden klagede over at en ændring af straffuldbyrdelsesloven (med indsættelse af en bestemmelse som § 123 a) ikke var kommet med i den blå regelsamling som står på afdelingerne i Statsfængslet i Nyborg.

Direktoratet har i brev af 22. oktober 2009 bemærket at ændringen vedrørende § 123 a ikke er indarbejdet i den nævnte lovbekendtgørelse da denne ændring først er sat i kraft den 18. januar 2008 ved bekendtgørelse nr. 9 af 16. januar 2008 om ikrafttræden af § 1, nr. 4, i lov om ændring af fuldbyrdelse af straf mv. (Behandlingsgaranti for indsatte stofmisbrugere, undersøgelse af indsatte personer, kundgørelse af fængselsforskrifter mv.).

Direktoratet oplyste herefter at bestemmelsen vil blive indarbejdet i en kommende lovbekendtgørelse og i øvrigt komme til at fremgå af et kommende optryk af kriminalforsorgens blå regelsamling.

Jeg har noteret mig det oplyste.

4.2.2.4. Åbning af breve fra advokat

Talsmanden klagede over statsfængslets åbning af breve fra advokat til de indsatte.

Direktoratet har i brev af 22. oktober 2009 henholdt sig til det anførte i en udtalelse af 28. september 2009 fra statsfængslet hvoraf bl.a. følgende fremgår:

"Håndtering af breve fra en advokat til indsatte foregår efter gældende regler i straffuldbyrdelseslovens § 55 og 56 samt brevbekendtgørelsens §§ 7 og 8.

På baggrund af en konkret sag vedrørende afsendelse af et brev fra en indsat til en advokat udarbejdede inspektionen instruks til personalet af 7. maj 2009 (...).

Denne procedure er tillige gældende ved modtagelse af breve fra advokat til indsatte.

Åbning af et brev fra en almindelig advokat vil således ske i den indsatte påsyn, jf. straffuldbyrdelseslovens § 55, stk. 2.

Såfremt advokaten derimod er omfattet af bestemmelsen i straffuldbyrdelseslovens § 56 vil fængslet ikke åbne brevet uanset den indsattes tilstedeværelse, jf. brevbekendtgørelsens § 8. Brevet vil blive udleveret direkte til den indsatte."

Jeg har noteret mig det oplyste.

4.2.2.5. Købmandsforretningen (storindkøb)

Talsmanden klagede over at man ikke i statsfængslets købmandsforretning uden forudbestilling kan købe f.eks. 5 liter mælk og 6 pakker kød. Dette kunne der ifølge talsmanden være behov for hvis der uvarslet kommer nye indsatte til afdelingen.

Direktoratet har i brev af 27. april 2010 henholdt sig til det følgende som er oplyst fra statsfængslet:

"Med hensyn til bestilling af større mængder varer finder statsfængslet ikke, at der på grund af enkelte nye indsatte på afdelingen skulle være behov for at indkøbe så store mængder, som den indsatte påpeger over for ombudsmanden. Søndre 2 har fælles madlavning, men har ligesom alle andre afdelinger mulighed for at handle to gange om ugen hos fængslets købmand.

De mængder af varer, der kan indkøbes hos fængslets købmand uden forudbestilling, er af købmanden fastsat under hensyntagen til, at der skal være varer til alle de afdelinger, der skal handle den pågældende dag.”

Jeg foretager mig ikke mere på dette punkt.

4.2.2.6. Besøg

Talsmanden gav udtryk for at de indsatte på afdelingen ønsker at det tidsrum hvor man kan bestille besøg, bliver udvidet. Der blev også fremsat ønske om flere timer til selve besøget, f.eks. hvis et lokale alligevel står tomt.

Direktoratet har i brev af 27. april 2010 henholdt sig til statsfængslets udtalelse hvoraf bl.a. følgende fremgår:

”(...) på hverdage mellem kl. 17-19 og i weekender mellem kl. 11-13 er [der] mulighed for at bestille besøg. Disse tidspunkter er fastsat for at sikre, at der kan sidde en ved telefonen for at besvare denne i hele tidsrummet for besøgsbestilling.

Statsfængslet har i forlængelse heraf bemærket, at det ikke finder mulighed for at udvide tidsrummet for besøgsbestilling.

Statsfængslet har endvidere oplyst, at der er mulighed for besøg i fængslet på hverdage fra kl. 16-20 og i weekender/helligdage fra kl. 10-16. De pårørende kan bestille et besøg ad gangen, og de indsatte har mulighed for at få besøg så meget, som det kan lade sig gøre.

Statsfængslet oplever dog ind imellem, at de besøgende ikke kommer til de aftalte besøg, og at de ikke får meldt afbud forinden. Dette betyder, at der på besøgstidspunkterne kan være ledige besøgslokaler, som andre indsatte således ikke har fået mulighed for at benytte, hvilket er meget uheldigt. Statsfængslet sørger derfor for at minde/anmode de besøgende om at afbestille planlagte besøg, såfremt de alligevel ikke ønsker at møde op.

Et besøg bestilles hver gang for hele besøgstidsrummet/-perioden, dvs. i hverdage fra kl. 16.00 og i weekender fra kl. 10-16. Statsfængslet oplever ind imellem, at det ikke er alle de besøgende, der ønsker at benytte samtlige de timer, et besøg er bestilt til. Dette betyder, at der kan være nogle timer i besøgstiden, hvor et

eller flere besøgslokaler er ledige, og som andre indsatte ikke har fået mulighed for at benytte sig af.

Statsfængslet har tidligere drøftet besøgsformen med talsmændene for fællesskabsafdelingerne og i den forbindelse anmodet de indsatte om at komme med forslag til modulopdelte besøg. Statsfængslet har imidlertid ikke modtaget nogle forslag i denne forbindelse, ligesom talsmændene ved de seneste drøftelser ikke har haft indvendinger mod afviklingen af besøg i fængslet.

Statsfængslet har supplerende oplyst over for direktoratet, at de indsatte bliver hentet til besøgsrummene efterhånden, som de besøgende ankommer. Det foregår således, at der bliver ringet til den enkelte, når gæsten ankommer. Den indsatte har derefter selv mulighed for at vælge, hvornår han vil bringes til besøgslokalet.”

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg foreslår at statsfængslet overvejer om talsmandens ønske om udvidelse af tidsrummet hvor gæster kan bestille besøg, kan imødekommes ved at de indsatte også får mulighed for at bestille besøg, f.eks. på anmodningssedler eller lignende inden for passende frister.

4.3. Talsmanden for afdelingen for indsatte med begrænset fællesskab (Nordrefløj 3)

4.3.1. Sagsbehandlingstiden i statsfængslet

Talsmanden klagede over sagsbehandlingstiden i statsfængslet, og jeg vejledte under inspektionen om muligheden for at klage til Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Direktoratet har i brev af 27. april 2010 henvist til statsfængslets udtalelse af 7. oktober 2009. Af statsfængslets udtalelse fremgår bl.a. følgende:

”(...) det er vanskeligt at sige noget om den generelle sagsbehandlingstid. Sagsbehandlingstiden er forskellig alt afhængig af sagens karakter og behovet for at indhente udtalelser fra forskellige afdelinger i fængslet.

Helt generelt skal det dog anføres, at fængslet bestræber sig på at sagsbehandle så hurtigt, som det lader sig gøre. Inspektionen har altid en oversigt over de sager, der er under behandling og holder derved øje med, at sagerne er i

fremdrift. Det er fængslets opfattelse, at sagsbehandlingstiden generelt er tilfredsstillende."

Direktoratet har med brevet af 27. april 2010 ikke haft bemærkninger til statsfængslet udtalelse. Direktoratet bemærkede at der heller ikke i direktoratets klientkontor er indtryk af at der generelt er problemer med sagsbehandlingstiden i Statsfængslet i Nyborg.

Direktoratet bemærkede endvidere i forlængelse heraf bl.a. at det har betydning for sagsbehandlingstiden i klagesager hvor omfattende de enkelte klager er formuleret, hvor klart det fremgår hvad der klages over, og om der under sagens behandling må foretages yderligere sagsbehandling i anledning af fornyede henvendelser fra klageren.

Jeg har noteret mig det oplyste.

De indsatte har mulighed for at klage til ombudsmanden over sagsbehandlingstiden i en konkret sag.

4.3.2. Motionsrummet

Talsmanden gav også udtryk for utilfredshed med træningsfaciliteterne, og at der i øvrigt ikke var mulighed for mange aktiviteter i fritiden.

Jeg henviser til pkt. 4.4.2 nedenfor.

4.3.3. Arbejde

Talsmanden udtrykte utilfredshed med arbejdssituationen i statsfængslet. Talsmanden forklarede i den forbindelse at han selv kun arbejdede ca. 7 timer om måneden.

Jeg henviser til pkt. 5.

4.4. Talsmanden for den ene afdeling for negativt stærke indsatte (Nordfløj 1 – syd)

4.4.1. Mere fællesskab

Talsmanden udtrykte ønske om fællesskab med den anden afdeling for negativt stærke indsatte, f.eks. for at spille fodbold og lignende.

Der er heller ikke arbejdsfællesskab med den anden afdeling.

Direktoratet har i brev af 27. april 2010 gengivet en udtalelse af 28. september 2009 fra statsfængslet. Følgende fremgår af brevet:

"Statsfængslet har to afsnit til negativt stærkt styrende indsatte med plads til 8 indsatte på hvert afsnit. Afsnittene er som udgangspunkt til to forskellige grupperinger, nemlig Black Cobra og Den Internationale Klub. Det er fængslets opfattelse, at der er sikkerhedsmæssige forhold, der klart taler imod fællesskab mellem de to afdelinger. Der er grupperinger på hvert af de to afsnit, som må anses som rivaliserende grupperinger. Således vil fællesskab mellem de to afsnit føre til, at personalet ikke kan garantere den enkelte indsatte sikkerhed i tilstrækkelig grad. Der kan være ganske få indsatte, som kan begå sig på begge afsnit, men som udgangspunkt vil dette ikke være tilfældet."

Direktoratet har i brevet af 27. april 2010 henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste om sikkerhedshensynene og foretager mig ikke mere.

4.4.2. Motionsrummet

Talsmanden udtrykte utilfredshed med at der kan gå et par uger inden reparation hvis kabler eller lignende går i stykker på træningsmaskinerne i motionsrummet.

Ledelsen i statsfængslet skulle have besluttet at indkøbe nye maskiner, men der var ikke sket noget i den sidste halvanden måned før inspektionen den 6. maj 2009.

Talsmanden foreslog at statsfængslet sælger svejsemaskinerne der ikke længere bliver brugt af de indsatte, og at statsfængslet køber nye træningsmaskiner til motionsrummet.

Jeg gav i forlængelse af inspektionen forslaget videre til ledelsen i statsfængslet og bad om underretning om hvad statsfængslet ville foretage sig.

Direktoratet har i brev af 27. april 2010 henvist til statsfængslets brev af 28. september 2009. Direktoratet har bl.a. henvist til at statsfængslet har oplyst at der løbende sker reparation af motionsmaskiner i fængslet. Endvidere udskiftes og indkøbes der løbende nyt

udstyr ud fra de indsatte ønsker. Sådanne ønsker kan dog være meget forskelligartede. Reparationerne forestås af fængslets tekniske afdeling der indpasser reparation af motionsmaskiner i den øvrige vedligeholdelse. Reparation af maskiner er prioriteret i forhold til de andre vedligeholdelsesopgaver.

Statsfængslet har endvidere oplyst at svejsemaskinerne var en del af en større investering i arbejds- og fritidslokalet på afdelingen. Der blev bl.a. også etableret udsugning i lokalet. Statsfængslet finder ikke at en så omfangsrig investering skal sælges da fængslet dermed vil miste en mulighed for aktivitet, som ellers vil kunne udnyttes på afdelingen.

Direktoratet har i brevet af 27. april 2010 henholdt sig til statsfængslets oplysninger som er gengivet ovenfor.

Jeg har noteret mig det oplyste.

4.4.3. Muslimers adgang til en imam

Talsmanden oplyste at nogle indsatte er muslimer, som ønsker at have kontakt med en imam i fængslet. Jeg forstod at man ønsker at der er en fastansat imam i statsfængslet.

Under det efterfølgende møde med ledelsen blev det oplyst at der er mulighed for via præsten at få kontakt med en imam udefra som kan komme på besøg.

Med hensyn til spørgsmålet om en mere fast tilknyttet imam kan jeg oplyse at ombudsmanden i forvejen følger spørgsmålet om bl.a. imamer i fængslerne mv. Endvidere er jeg bekendt med at spørgsmålet indgår i "Flerårsaftalen 2008-2011".

Direktoratet nedsatte i marts 2006 en arbejdsgruppe der i december 2006 kom med en rapport om gejstlig betjening af indsatte der tilhører andre trossamfund end den evangelisk-luthersk danske folkekirke.

Direktoratet har tidligere oplyst at der vil blive udarbejdet retningslinjer om bl.a. ansættelse/tilknytning af sådanne gejstlige repræsentanter.

I brev af 19. april 2010 oplyste direktoratet at indstillingen om bekæmpelse af radikalisering og ekstremisme, vejledning om ansættelse/tilknytning af gejstlige repræsentanter og regelgennemgang om indsatte adgang til at udøve religion var sendt i høring.

Direktoratet oplyste endvidere at høringssvarene var ved at blive opgjort, og at de nye procedurer og regler dengang forventedes at træde i kraft i løbet af 2010. Den 16. februar 2011 oplyste direktoratet at sagen var forsinket, og det var forventningen at de nye procedurer og regler kunne træde i kraft i løbet af 2011, men at implementeringen af reglerne var forsinket. Direktoratet forventede i februar 2011 at de nye procedurer og regler kunne træde i kraft i løbet af 2011, eventuelt i flere trin.

Jeg følger spørgsmålet om gejstlig betjening af indsatte og foretager mig ikke mere i anledning af inspektionen.

4.4.4. Udgangssager og praksis

Talsmanden nævnte under samtalen under inspektionen to sager om udgang til illustration af at der var generel utilfredshed med statsfængslets praksis på området.

Den ene sag handlede om en indsat på den ene afdeling for negativt stærke indsatte (Nordrefløj 1 – syd). Den indsatte var lige blevet far, og han havde fået afslag på udgang i den forbindelse. Den anden sag handlede om en indsat som fik "spærret" (tilbagekaldt) sin udgang fordi han var i besiddelse af hash. Den almindelige praksis er 6 ugers spærring, men statsfængslet havde efter det oplyste truffet afgørelse om spærring i 6 måneder.

Jeg vejledte under inspektionen de indsatte om at jeg ikke kan gå ind i konkrete sager før Direktoratet for Kriminalforsorgen har truffet afgørelse i sagerne.

Endvidere kan de indsatte rette henvendelse til statsfængslets ledelse og direktoratet om praksis i disse sager.

Jeg foretager mig ikke mere på dette punkt i anledning af inspektionen.

Jeg henviser de indsatte til i første omgang at rette henvendelse til ledelsen i statsfængslet og til direktoratet. Herefter kan der klages til mig.

4.4.5. Kulturudgange

Talsmanden efterlyste kulturudgange for personer med ret til udgang. Jeg forstod at der på inspektionstidspunktet slet ikke var kulturudgange.

Direktoratet har i brevet af 27. april 2010 henvist til at statsfængslet bl.a. har oplyst at

tilladelse til udgange, herunder kulturudgange, kræver en konkret vurdering. Kulturudgange for flere indsatte er ikke en indbygget del af regimet på afdelingen. Dette beror på en vurdering af at der er tale om indsatte som er negativt stærkt styrende. Hvis indsatte ønsker udgang i medfør af udgangsbekendtgørelsens §§ 55-56, kan de ansøge statsfængslets ledelse herom. Herefter vil sagen blive behandlet på et afdelingsrådsmøde.

Direktoratet har hertil supplerende oplyst at det af § 57 i udgangsbekendtgørelsen fremgår at tilladelse til udgang efter §§ 55-56 normalt kun kan gives til grupper af indsatte. § 55 omhandler indsatte i åbent fængsel, og § 56 omhandler indsatte i lukket fængsel.

Direktoratet kunne i brevet af 27. april 2010 – med denne tilføjelse – henholde sig til statsfængslets oplysninger.

Jeg har noteret mig det oplyste.

4.5. Talsmanden for den anden afdeling for negativt stærke indsatte (Nordrefløj 1 – nord)

4.5.1. Beskæftigelse

Talsmanden oplyste at de indsatte på afdelingen mangler beskæftigelse, herunder arbejde.

Endvidere mente talsmanden ikke at der var nok fritidsaktiviteter på afdelingen.

Talsmanden var også utilfreds med bl.a. mange aflysninger af undervisningen på grund af sygdom.

Jeg henviser til pkt. 5.

4.5.2. Motionsrummet

Talsmanden var utilfreds med at der i lang tid ikke var blevet købt et nyt løbebånd og en kondicykel til de indsatte på en af afdelingerne for negativt stærke indsatte (Nordrefløj 1 – nord). Der var købt nyt udstyr til en anden afdeling.

Talsmanden oplyste også at ledelsen i statsfængslet skulle have besluttet at indkøbe nye maskiner, men at der på inspektionstidspunktet endnu ikke var sket noget.

Som nævnt ovenfor oplyste talsmanden også at der i afdelingen står nogle gamle svejsemaskiner som ikke bliver brugt af de indsatte der er i afdelingen nu. Det blev også af denne talsmand foreslået at statsfængslet skulle sælge svejsemaskinerne og købe nye træningsmaskiner til motionsrummet.

Jeg gav som nævnt i forlængelse af inspektionen forslaget videre til ledelsen for statsfængslet og bad samtidig statsfængslet om underretning. Jeg henviser til pkt. 4.4.2 ovenfor.

4.5.3. Adgang til pc

Talsmanden efterlyste en bedre adgang til pc, bl.a. for at skrive breve til advokat. Talsmanden henviste til at adgangen til pc i skolerummet er begrænset, og at der også burde være adgang til pc på afdelingen.

Spørgsmålet om indsattes adgang til pc'er i et sikkert netværk behandles i øjeblikket af Direktoratet for Kriminalforsorgen, og jeg følger sagen. En arbejdsgruppe under direktoratet har fået til opgave at se på forskellige spørgsmål om sikkerhed i kriminalforsorgens institutioner. Arbejdsgruppen har i den forbindelse set på muligheden for at give indsatte adgang til pc'er i øvrigt, herunder i forbindelse med undervisning.

Direktoratet oplyste i brev af 2. juni 2010 at direktoratet arbejdede målrettet med spørgsmålet om de indsatte adgang til pc'er og internet i de åbne og lukkede fængsler, herunder særligt med henblik på at give adgang til et sikret pc-netværk til brug for undervisningen. Direktoratet arbejdede på at få implementeret det sikrede pc-netværk (til brug for undervisning) med udgangen af 2010. Direktoratet så også på behovet for ændringer i adgangen til pc'er og internet i de åbne fængsler. De sikrede pc-netværk til brug for undervisning er udrullet.

I slutningen af 2010 var der oplysninger på kriminalforsorgens hjemmeside om etablering af maskiner/pc'er til det nye sikre pc-netværk.

Direktoratet havde tidligere, i brev af 16. februar 2010, oplyst at direktoratet også undersøgte de indsattes mulighed for (også i fritiden) at have adgang til en pc og eventuelt netværk. I brev af 24. marts 2011 bad jeg direktoratet om at oplyse status på direktoratets øvrige overvejelser om de indsatte adgang til pc'er og eventuelt netværk i kriminalforsorgens institutioner.

I brev af 12. april 2011 har direktoratet oplyst at direktoratet – når pc-netværket i de lukkede fængsler og arresthusene er mere veletableret – vil arbejde videre med området. Jeg følger som nævnt sagen.

Jeg går ud fra at der nu, sammenlignet med inspektionstidspunktet den 6. maj 2009, efter udrulningen af pc-netværket til undervisning er kommet flere pc'er til undervisning i bl.a. Statsfængslet i Nyborg.

Jeg beder om oplysninger om hvorvidt disse pc'er også kan bruges til f.eks. at de indsatte kan skrive breve til advokater mv.

4.5.4. Kulturudgange

Også denne talsmand (for den anden afdeling for negativt stærke indsatte) efterlyste kulturudgange for indsatte med udgang. Se pkt. 4.4.5 ovenfor. Talsmanden forklarede at man på afdelingen oplevede at man ikke kan få de samme kulturudgange – f.eks. fisketure og løbeture – som andre indsatte (medlemmer af Bandidos) har haft tidligere.

Jeg henviser til pkt. 4.4.5 ovenfor.

4.5.5. Frigang

Talsmanden efterlyste generelt udvidet udslusning i form af mere udgang til uddannelse uden for fængslet og overførsel til åbent regi. Talsmanden mente man burde have lov til at starte på et eventuelt arbejde et stykke tid før løsladelsen. Det gives der altid afslag på idet der i Statsfængslet i Nyborg efter hans opfattelse er en for restriktiv praksis i disse sager sammenlignet med andre lukkede fængsler.

Jeg sendte i forlængelse af inspektionen en kopi af et brev med gengivelse af de ovennævnte synspunkter videre til ledelsen i statsfængslet. I forlængelse heraf vejledte jeg talsmanden om at jeg ikke kan undersøge konkrete klagesager hvis Direktoratet for Kriminalforsorgen ikke har truffet afgørelse. Tilsvarende gælder for klager om generelle forhold.

Jeg foretager mig ikke mere på dette punkt.

4.5.6. Udgange til særlige formål

Talsmanden oplyste at statsfængslet ofte giver afslag på udgang til særlige formål efter § 31 i udgangsbekendtgørelsen.

Talsmanden var utilfreds med at udgang til særlige formål bliver trukket fra den almindelige udgang som de indsatte har til weekend og lignende.

Jeg sendte i forlængelse af inspektionen som nævnt ovenfor en kopi af et brev med gengivelse af de ovennævnte synspunkter videre til ledelsen i statsfængslet.

Jeg skrev som opfølgning på inspektionen til talsmanden om reglerne vedrørende fradrag i pkt. 61 i udgangsvejledningen.

Jeg foretager mig ikke mere.

4.5.7. Mere fællesskab

Også denne talsmand ønskede fællesskab med den anden afdeling for negativt stærke indsatte, f.eks. til gårdtur og aktiviteter i sportshallen. Talsmanden henviste til at noget sådant tidligere havde været muligt for andre indsatte.

Jeg henviser til pkt. 4.4.1.

4.5.8. Muslimers adgang til imam

Også denne talsmand oplyste at nogle indsatte i afdelingen efterlyste en imam i statsfængslet.

Jeg henviser til pkt. 4.4.3 ovenfor.

4.5.9. Kost

Talsmanden oplyste at de indsatte – som supplement til selv at lave mad – er interesserede i at få mulighed for at bestille grillmad udefra.

Jeg gav i forlængelse af inspektionen forslaget videre til ledelsen i statsfængslet, og jeg bad statsfængslet om at underrette mig om hvad der herefter skete.

Statsfængslet har oplyst at de indsatte, der har selvforplejning i fængslet, ikke har mulighed for at bestille grillmad udefra. Såfremt de indsatte skulle have mulighed for at be-

stille mad udefra, ville det kræve meget store personalemæssige ressourcer. Endvidere henviste statsfængslet til sikkerhedsmæssige forhold. Den mad der leveres, kan ikke kontrolleres af statsfængslets personale, og der er risiko for indsmugling.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke mere.

4.6. Andre forhold

4.6.1. Vold

Det indgik i pkt. 29 i Torturkomitéens rapport om besøget i februar 2008 at der i Statsfængslet i Nyborg i perioden fra den 1. januar 2007 til den 18. februar 2008 var 13 tilfælde af vold mv. mellem indsatte, og komitéen kom med bemærkninger hertil.

Jeg beder om oplysninger om hvor mange tilfælde af vold mv. mellem indsatte der er registreret i 2009 og 2010.

Jeg er også – bl.a. fra Fængselsfunktionæren 4/2010 – bekendt med at der i Statsfængslet i Nyborg i 2009 var over 70 episoder med vold og trusler fra indsatte imod personalet.

4.6.2. Cellekald

Det indgår i pkt. 50 i Torturkomitéens rapport om besøget i Statsfængslet i Nyborg i februar 2008 at nogle indsatte anførte at der indimellem var forsinkelser i forhold til de indsattes kald til personalet ved ønske om at komme på toilettet.

I min rapport om inspektion af arrestafdelingen i Politigårdens Fængsel indgik et tilsvarende spørgsmål. Følgende fremgår bl.a. af pkt. 7.10:

”Den Europæiske Komité til Forebyggelse af Tortur og Umenneskelig eller Nedværdigende Behandling eller Straf (CPT) – herefter Torturkomitéen – besøgte Danmark fra den 11. til den 20. februar 2008 og aflagde bl.a. besøg i arrestafdelingen i Politigårdens Fængsel.

Efter artikel 3 i EMRK gælder det at ingen må underkastes tortur og ej heller umenneskelig eller nedværdig behandling eller straf. Flere indsatte havde over

for Torturkomitéen i februar 2008 rejst spørgsmålet om ventetiden i forbindelse med toiletbesøg.

...

Det indgår (...) i torturkomitéens rapport – efter min læsning og oversættelse fra engelsk til dansk – at ventetiderne ved toilet kald havde ført til at nogle indsatte angiveligt havde været tvunget til at forrette deres nødtørft i plastikposer i cellerne. Sådant en situation kunne – hvis det var sandt – efter komitéens opfattelse anses for at være nedværdigende behandling i EMRK artikel 3's forstand.

[Det indgik endvidere] (...) i komitéens rapport at indsatte angiveligt kunne risikere at vente op til 20 minutter før de kunne komme på toilettet, især hvis flere indsatte ringede samtidig. Det indgik endvidere at den typiske ventetid var mellem 2 og 10 minutter.

Komitéen anerkendte i rapportens pkt. 28 – også efter min læsning og oversættelse – at forsinkelser kan forekomme, især i tilfælde hvor der er tale om indsatte som har udvist truende eller voldelig adfærd og kræver særlige personalemæssige sikkerhedsforanstaltninger. Hvis en sådan indsat kalder på fængselsbetjentene om natten, og sikkerhedshensyn tilsiger at 3 betjente er til stede, kan der gå mere end 10 minutter før den indsatte kommer på toilettet.

...

Jeg har noteret mig at Københavns Fængsler og Direktoratet for Kriminalforsorgen er opmærksomme på problemet og til stadighed prioriterer opgaven med at besvare toilet kald fra de indsatte.

I den forbindelse har jeg også noteret mig at det er opfattelsen hos ledelsen i Københavns Fængsler at toilet kald besvares inden for få minutter, og at det er sjældent at der går op til 10 minutter.

At der i visse tilfælde kan gå mere end 10 minutter på grund af sikkerhedsmæssige forhold og andre forhold, som f.eks. flere samtidige opkald, har jeg ingen bemærkninger til.

Det er kritisabelt hvis der – i tilfælde hvor ingen særlige forhold gør sig gældende – kan gå mere end 20 minutter, og op til 30-45 minutter (som oplyst af talsman-

den og en indsat som jeg talte med under inspektionen), fra en indsat ringer på, til personalet kommer til den indsatte for at ledsage ham/hende til toilettet. Om forholdene er således, har jeg ikke mulighed for at bekræfte eller afkræfte.”

Der foreligger ikke – hverken fra Torturkomitéen eller fra de indsatte jeg talte med under min inspektion den 6. maj 2009 – nærmere oplysninger om ventetiden ved cellekald. Der indgår blot at der indimellem kan være forsinkelser.

Jeg henviser til det ovenfor (delvist) gengivne/citerede fra rapporten om inspektion af arrestafdelingen i Politigårdens Fængsel, og jeg foretager mig herefter ikke mere på dette punkt.

4.6.3. Disciplinærstraf

I pkt. 67 i Torturkomitéens rapport om besøg i bl.a. Statsfængslet i Nyborg i februar 2008 indgår det at komitéen var opmærksom på det meget store antal disciplinære sanktioner. I 2007 blev disciplinærstraf anvendt i lidt over 1.000 tilfælde. I forlængelse heraf opfordrede komitéen de danske myndigheder til at fortsætte med at følge brugen af disciplinære foranstaltninger.

Jeg beder om eventuelle bemærkninger hertil og oplysninger om brugen af disciplinærstraf i 2010 og 2011 i Statsfængslet i Nyborg.

5. Beskæftigelse

Som nævnt i pkt. 1 handler denne rapport som et udvalgt emne om beskæftigelsen i statsfængslet. Som noget særligt for denne inspektion af Statsfængslet i Nyborg bad jeg umiddelbart efter inspektionen i breve af 28. maj 2009 statsfængslet og Direktoratet for Kriminalforsorgen om en samlet udtalelse vedrørende beskæftigelsen i Statsfængslet i Nyborg. Se pkt. 5.2.

Som det fremgår af pkt. 4 ovenfor, havde flere talsmænd/talsmandsgrupper forskellige bemærkninger til beskæftigelsen på deres respektive afdelinger i statsfængslet. Se herom nærmere i pkt. 5.1.

Med direktoratets brev af 27. april 2010 modtog jeg en samlet udtalelse om beskæftigelsen i statsfængslet. Statsfængslet har til brug herfor i brev af 28. september 2009 afgivet en udtalelse til direktoratet. Se pkt. 5.2 nedenfor.

5.1. Spørgsmål om beskæftigelse rejst af talsmændene

5.1.1. Beskæftigelse på fællesskabsafdelingerne

5.1.1.1. Vedligeholdelsesopgaver som beskæftigelse

Talsmandsgruppen foreslog at indsatte som beskæftigelse kunne have opgaver med vedligeholdelse af statsfængslet.

Under inspektionen blev det drøftet at der er stor forskel på større bygningsopgaver og de mere dagligdagsprægede opgaver (f.eks. mindre maleropgaver). Som nævnt ovenfor havde nogle indsatte været beskæftigede med sådanne maleropgaver.

Ledelsen oplyste under inspektionen at der på inspektionstidspunktet ikke var mange indsatte med den fornødne håndværksmæssige baggrund til de større opgaver.

I det omfang de indsatte på et givent tidspunkt af statsfængslet vurderes til ikke at have den fornødne håndværksmæssige baggrund, giver det oplyste mig ikke anledning til bemærkninger.

Hvis der på et givent tidspunkt er indsatte der har forudsætningerne for at deltage i opgaverne, går jeg ud fra at de indsatte bliver beskæftiget med sådanne vedligeholdelsesopgaver i statsfængslet i det omfang det er muligt.

5.1.1.2. Grøn fritid

Med hensyn til fritidsaktiviteter oplyste talsmandsgruppen for fællesskabsafdelingerne at ordningen "grøn fritid" blev skåret ned – fra 2,5 time til 2 timer om ugen, og at ordningen herefter blev lukket på grund af "for meget ballade". Talsmændene er ikke enige i at der har været "ballade".

Direktoratet har i brev af 27. april 2010 henholdt sig til statsfængslets oplysninger i et brev af 28. september 2009, hvoraf bl.a. følgende fremgår:

"Der har været en ændring i sommerfritidsplanen i 2009 i forhold til sommerplanen 2008. Ændringen i fritidsplanen i 2009 i forhold til 2008 har været foretaget alene for at give så mange indsatte som muligt mulighed for at være ude i lang tid. (...) 2008 var der mulighed for, at alle 4 afsnit kunne være på gårdtur på samme tid. Dette begrænses dog af, at der af ordens- og sikkerhedsmæssige grunde maksimalt må være 50 indsatte på plænen ad gangen. Med den fritidsplan, som fængslet har lavet i 2009 for fællesskabsafsnittene, er der således mulighed for, at stort set alle indsatte kan være ude i længere tid i løbet af dagen.

Under udarbejdelse af planen er der ligeledes taget hensyn til, at de forskellige afsnit er ude sammen på skift i løbet af ugen."

Direktoratet har i brevet af 27. april 2010 endvidere oplyst at direktoratet i en skrivelse af 24. august 2004 har udsendt retningslinjer om at der af ordens- og sikkerhedsmæssige grunde maksimalt bør være 50 indsatte på gårdtur ad gangen i de lukkede fængsler. I samme forbindelse blev de lukkede fængsler bedt om at fastsætte lokale retningslinjer for afvikling af gårdtur i overensstemmelse hermed.

Statsfængslet har supplerende oplyst at disse retningslinjer har betydet at det siden 2004 ikke har været alle indsatte som har haft mulighed for at få længere gårdtur.

Statsfængslets sommerfritidsplan af april 2009 giver alle de indsatte på fællesskabsafdelingerne M1, M2, M3 og M4 mulighed for på alle hverdage at få "grøn fritid" i to timer pr. gang – eftermiddag eller aften. Lørdage og søndage er der mulighed for at afvikle grøn fritid i 2,5 time pr. dag – middag eller eftermiddag.

Efter § 43, stk. 3, i straffuldbyrdelsesloven, har en indsat ret til at tilbringe mindst én time i fri luft medmindre dette vil være uforeneligt med institutionens varetagelse af sikkerhedsmæssige hensyn eller den indsatte er anbragt i sikringscelle i medfør af § 66 i straffuldbyrdelsesloven.

Jeg har noteret mig det oplyste, herunder at ordningen med "grøn fritid" omkring 2 timer pr. dag var omfattet af en plan fra 2009.

Jeg beder statsfængslet om at oplyse om ordningen "grøn fritid" eller lignende fortsat eksisterer i 2011 og i hvilket omfang.

5.1.2. Spørgsmål om beskæftigelse på afdelingen med begrænset fællesskab

Talsmanden gav under inspektionen generelt udtryk for utilfredshed med arbejdssituationen i statsfængslet.

Talsmanden gav også udtryk for utilfredshed med træningsfaciliteterne, og at der i øvrigt ikke er mulighed for mange aktiviteter i fritiden.

Direktoratet er i brevet af 27. april 2010 ikke kommet med særlige bemærkninger til dette.

Jeg henviser til direktoratets brev af 27. april 2010 og statsfængslets udtalelse af 28. september 2009 som jeg har gengivet nedenfor under pkt. 5.2.

Jeg beder statsfængslet oplyse om vedligeholdelsesstandarderne af træningsfaciliteterne.

5.1.3. Spørgsmål om beskæftigelse i den ene afdeling for negativt styrende indsatte (Nordrefløj 1 – syd)

Talsmanden oplyste at de indsatte er låst inde på stuerne uden fællesskab hele dagen hvis der ikke er arbejde. Talsmanden tilføjede at der dog er nogle indsatte der går på havearbejde i statsfængslet cirka en halv time om dagen.

Der er også nogle fritidsaktiviteter, f.eks. bordtennis.

Talsmanden ønskede mere skoleundervisning – ud over de 4 timer om ugen som der efter det oplyste var på inspektionstidspunktet. Talsmanden oplyste at de indsatte på denne afdeling kun sjældent fik de skemalagte timer, fordi læreren er vikar på andre afdelinger i statsfængslet ved sygdom. Talsmanden oplyste at der allerede var klaget til ledelsen i statsfængslet, men at der dengang ikke var kommet svar.

I bl.a. pkt. 32-33 i Torturkomitéens rapport om besøg i Statsfængslet i Nyborg indgik forhold i forbindelse med beskæftigelsen i statsfængslet og forholdene generelt på afdelingerne for negativt stærke indsatte.

Af pkt. 33, der skal læses i sammenhæng med rapporten i øvrigt, indgår følgende:

”(...) With the current numbers in the 'negatively strong' units seen at (...) [Statsfængslet i Nyborg], there is a danger of the regime becoming stultified and prisoners experiencing conditions akin to isolation.
...”

Efter min læsning og oversættelse af pkt. 33 indgår det bl.a. at der på afdelingerne for negativt stærke indsatte er fare for at regimet skaber forhold der er beslægtet med isolation.

Ledelsen oplyste under inspektionen den 6. maj 2009 at man ville se på hvordan man på grund af manglen på arbejdsopgaver kunne kompensere i form af anden

beskæftigelse som f.eks. flere fritidsaktiviteter.

Direktoratet har i brevet af 27. april 2010 med den samlede udtalelse vedrørende beskæftigelsessituationen henvist til en udtalelse af 28. september 2009 fra statsfængslet hvoraf følgende bl.a. fremgår:

”Fængslet har herudover anført følgende i forhold til talsmanden på afdelingen for negativt stærke indsatte (Ndr. 1 - syd):

’På baggrund af de oplysninger, der fremkom under Ombudsmandens inspektion den 6. maj [2009], er det blevet indskærpet over for personalet i hele fængslet, at indsatte, der ikke kan arbejdsplaceres af grunde, der kan tillægges fængslet, ikke må låses inde på cellen i arbejdstiden.’ (...).”

Jeg har tidligere – både i konkrete klagesager og i forbindelse med min inspektionsvirksomhed – beskæftiget mig med spørgsmålet om forholdene for indsatte der opholder sig i et særligt regime for negativt stærke indsatte mv. Således har jeg beskæftiget mig med en konkret sag om en indsat som i en længere periode befandt sig i en situation der *faktisk* på flere punkter kunne sidestilles med udelukkelse fra fællesskab (selv om der hverken var truffet en administrativ afgørelse herom eller truffet afgørelse i retten om isolationsfængsling).

I pkt. 3.2.3 i rapport af 8. september 2010 om min inspektion den 27. oktober 2009 af arrestafdelingen i Politigårdens Fængsel kom jeg med nogle bemærkninger om længerevarende ophold under særligt skærpede forhold.

Af artikel 3 i EMRK fremgår det at ingen må underkastes tortur og ej heller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. Efter praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) kan en indsats forhold under f.eks. varetægtsfængsling efter omstændighederne og i særlige tilfælde være i strid med konventionsbestemmelsen.

Jeg har tidligere erklæret mig enig med Direktoratet for Kriminalforsorgen i at der ved vurdering af en indsats forhold i arrestafdelingen i forhold til artikel 3 i EMRK og retspraksis (fra EMD) generelt må lægges vægt på dels de konkrete forhold, dels frihedsberøvelsens varighed og strengthed, de forfulgte formål hermed og konsekvenserne for den pågældende. Der skal foretages en helhedsbedømmelse af disse forhold, se bl.a. Rohde mod Danmark (sag nr. 69332/01) afsnit 90 ff i dommen fra EMD som i øvrigt vedrører isolationsfængsling besluttet ved dom af retten.

Jeg bemærkede i forbindelse med den konkrete sag – ud over det ovennævnte, med henvisning til den juridiske litteratur og retspraksis på området – at bl.a. de mentale følgevirkninger for en indsat er blandt de momenter som indgår ved vurderingen af om en behandling er i strid med EMRK artikel 3. Ved vurderingen efter EMRK artikel 3 lægges der således bl.a. vægt på lægelig behandling og kontrol med den indsatte helbredstilstand.

Endelig skrev jeg om EMRK artikel 3 til direktoratet at i forhold til (egentlig) isolation gælder det at behovet for at isolere en arrestant skal kunne begrundes. Kravene til begrundelsen stiger i takt med isolationens varighed sådan at begrundelsen skal være mere og mere detaljeret og overbevisende som tiden går.

Retspraksis fra EMD er i øvrigt i overensstemmelse med det ovenfor anførte, f.eks. dom af 22. oktober 2009 i sagen *Orchowski mod Polen* (sag nr. 17885/04), afsnit 119, der gengiver de generelle principper og forhold (herunder de fysiske og mentale følgevirkninger og – efter omstændighederne – personens helbredstilstand) der kan være relevante i forhold til om en indsats forhold samlet set er i overensstemmelse med EMRK artikel 3.

Den person hvis forhold i arrestafdelingen på Politigårdens Fængsel jeg undersøgte i den ovennævnte sag, var som nævnt ikke isoleret efter rettens beslutning herom og var heller ikke udelukket fra fællesskab efter en administrativ afgørelse herom, jf. § 63 i straffuldbyrdsloven.

Den indsatte befandt sig imidlertid faktisk i en længere periode i en situation der på flere punkter kunne sidestilles med udelukkelse fra fællesskab efter § 63 i straffuldbyrdsloven.

Det spørgsmål om EMRK artikel 3 der generelt beskrives her, er i øvrigt indgået i forarbejderne til straffuldbyrdsloven. Jeg henviser til den lovændring der kom med vedtagelsen af L 147. Forslag til lov om ændring af lov om fuldbyrdelse af straf m.v. (Fuldbyrdelse af straf på bopælen under intensiv overvågning og kontrol samt begrænset fællesskab for "negativt stærke" indsatte m.v.), fremsat den 15. december 2004 af justitsministeren i 1. samling, 2004-05, og genfremsat uændret som lovforslag nr. L 12 (2. samling, folketingsåret 2004-05) den 23. februar 2005 – og det fremgår bl.a. af forarbejderne at udelukkelse fra fællesskab svarer til enrumsanbringelse i menneskeretlig terminologi.

I den nævnte konkrete sag havde jeg herefter en mere omfattende korrespondance med direktoratet om den indsatte forhold. Jeg anførte over for direktoratet at det centrale spørgsmål i sagen var om der over for den pågældende – hvis forhold ubestridt de facto svarede til forholdene for en person der er udelukket fra fællesskab – i videst muligt omfang var iværksat tiltag som efter reglerne skal iværksættes over for personer over for hvem der er truffet en egentlig administrativ afgørelse om udelukkelse fra fællesskab for at kompensere for den pågældendes situation. Således udtalte jeg at der, selv om der ikke var tale om en egentlig afgørelse om udelukkelse fra fællesskab, henset til de faktiske forhold for den indsatte kunne være anledning til at henvise til indholdet i direktoratets regler i bekendtgørelse nr. 440 af 30. maj 2008 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab mv., bl.a. §§ 6-7 og §§ 12-13. Jeg bemærkede dog også at reglerne skulle ses i sammenhæng med de rammer der er i det pågældende regime, og de relevante sikkerhedsmæssige hensyn der måtte være.

Selv om forholdene på afdelingerne for negativt stærke indsatte i Statsfængslet i Nyborg ikke er de samme som for indsatte i arrestafdelingen i Politigårdens Fængsel, henviser jeg – i forlængelse af Torturkomitéens bemærkninger – til synspunkterne (gengivet ovenfor) om bl.a. compensation i forhold til indsatte på afdelingerne for negativt stærke indsatte i Statsfængslet i Nyborg.

Jeg har i øvrigt noteret mig det oplyste om at indsatte i Statsfængslet i Nyborg der ikke kan få tilbudt arbejde, ikke må låses inde på cellen i arbejdstiden.

Jeg henviser til direktoratets brev af 27. april 2010 og statsfængslets udtalelse af 28. september 2009 som jeg har gengivet nedenfor under pkt. 5.2.

Jeg beder om underretning om udfaldet af den ovennævnte klage som talsmanden har indgivet til ledelsen.

5.1.4. Spørgsmål om beskæftigelse i den anden afdeling for negativt styrende indsatte (Nordrefløj 1 – nord)

Talsmanden oplyste at de indsatte på afdelingen mangler beskæftigelse, og at de derfor meget af tiden er låst inde i cellen uden fællesskab. Han oplyste at de indsatte inden for de sidste 3 måneder har været i cellen indtil kl. 15.15. Herefter er der fællesskab resten af dagen.

Under inspektionen fik jeg fra denne talsmand et papir af 27. oktober 2008 om arbejdsdriften på afdelingen.

Også denne talsmand mente ikke at der var mange aktiviteter på afdelingen. Det blev dog oplyst at der var mulighed for at løbetræne en halv time hver tirsdag.

Om undervisningen oplyste talsmanden at de indsatte på denne afdeling på grund af sygdom ikke altid får den undervisning som er planlagt. Se ovenfor under pkt. 5.1.3.

Der er mulighed for at gå på værkstedet i fritiden, men der er ikke rigtigt noget at lave der.

Ledelsen i statsfængslet oplyste under inspektionen at man ville se på hvordan man på grund af manglen på arbejdsopgaver kunne kompensere i form af anden beskæftigelse som f.eks. flere fritidsaktiviteter.

Jeg henviser til direktoratets brev af 27. april 2010 og statsfængslets udtalelse af 28. september 2009 som jeg har gengivet nedenfor under pkt. 5.2.

Jeg henviser også til pkt. 5.1.3.

5.2. Generel udtalelse om beskæftigelsessituationen

Som nævnt bad jeg den 28. maj 2009 Statsfængslet i Nyborg og Direktoratet for Kriminalforsorgen om en samlet udtalelse vedrørende beskæftigelsen i statsfængslet.

I brev af 27. april 2010 afgav direktoratet en samlet udtalelse om beskæftigelsen i statsfængslet. Følgende fremgår af udtalelsen:

”Vedrørende beskæftigelsen i statsfængslet.

Ombudsmanden har med udgangspunkt i det, der fremgår af resultatkontrakten om mål for beskæftigelsen i fængslet og på baggrund af straffuldbyrdelsesloven m.v., i brev af 28. maj 2009 anmodet Statsfængslet i Nyborg om en samlet udtalelse om beskæftigelsen i fængslet. Ombudsmanden har i tilslutning til direktoratets brev af 22. oktober 2009 ved brev af 4. januar 2010 anmodet direktoratet om samlet at forholde sig til spørgsmålet om beskæftigelsen.

Ombudsmanden har i brevene af 28. maj 2009 til talsmændene for Ndr. 1.-syd og Ndr. 1.-nord anført, at han afventer statsfængslets udtalelse om, hvordan man, på grund af manglen på arbejdsopgaver, kan 'kompensere' i form af anden beskæftigelse som f.eks. flere fritidsaktiviteter.

Statsfængslet har i brev af 28. september 2009 samlet oplyst følgende vedrørende beskæftigelsen:

'Det er Statsfængslets klare målsætning, at alle indsatte skal være aktiveret ved enten arbejde, undervisning eller behandling. Beskæftigelsesafdelingen er meget opmærksom på, at de indsatte bliver arbejdsplaceret. Statsfængslet har mange forskellige arbejdspladser, syværksted, grafisk værksted, montage, havehold, skole, værkstedskole, temahold, teknisk afdeling samt behandling og programvirksomhed.

I perioder kan det være vanskeligt at skaffe arbejdsopgaver til de forskellige værksteder, særligt montage og grafisk værksted kan i perioder have meget få arbejdsopgaver. I sådanne tilfælde søges de indsatte beskæftiget ved andre aktiviteter. Dette kan være oprydning, rengøring og vedligehold af arbejdspladsen. I sommerperioden i 2009 har der været mangel på arbejdsopgaver og i den forbindelse indførtes der gårdtur/sportsaktiviteter for de indsatte en del af dagen. For statsfængslet er det væsentligt, at de indsatte har noget relevant at beskæftige sig med, hvorfor der bruges megen energi på at skaffe arbejdsopgaver udefra.

Endvidere iværksættes der fremover, som en del af de almindelige beskæftigelsestilbud, et sportstilbud (FUT i fængslet, som er idræt med instruktør 3 timer om dagen 3 gange om ugen), som vil blive tilbudt i 2 gange 12 uger om året, ligesom dette tilbud vil blive integreret i sommerskolen på fængslet. Der vil være plads til to gange 8 indsatte på FUT, og holdene vil blive tilbudt forskellige afdelinger i fængslet afhængigt af behov.'

..."

Direktoratet har henholdt sig til statsfængslets udtalelse gengivet ovenfor.

Direktoratet har i den generelle udtalelse af 27. april 2010 herefter tilføjet følgende:

"(...) Kriminalforsorgens beskæftigelse ved arbejde [har] generelt gennem de seneste 2 år (...) været ramt massivt af finanskrisen. Beskæftigelsestilbuddene for så vidt angår arbejde til de indsatte i Statsfængslet i Nyborg har gennem mange år været bygget op omkring samarbejde med private virksomheder. Medarbejderne i statsfængslet har ydet/yder en stor indsats for at tilvejebringe egnede opgaver til beskæftigelse af de indsatte, men dette har af ovennævnte årsag ikke været muligt i samme omfang som tidligere gennem de seneste par

år. Grundet Kriminalforsorgens generelle økonomi er det ikke muligt at omlægge en så stor del af beskæftigelsen (ved arbejde ca. 60 % af den samlede kapacitet) til alternative former for beskæftigelse inden for så kort en periode. Det har derfor været nødvendigt at anvende de samme virkemidler som i det øvrige samfund f.eks. arbejdsdeling, sammenlægning af beskæftigelsesområder, øget fokus på rengøring og vedligeholdelse, udvidelse af undervisnings-/fritidsaktiviteter og i et vist omfang en dagligdag uden fuld beskæftigelse.

Det skal i den anledning bemærkes, at de indsatte ikke rammes økonomisk, idet der udbetales vederlag for manglende beskæftigelse efter de samme satser som ved fuld beskæftigelse.”

Jeg har noteret mig det oplyste om de forskellige typer arbejdspladser i statsfængslet.

Samtidig har jeg noteret mig at det kan være svært at skaffe arbejdsopgaver til nogle af disse arbejdspladser/værksteder, og at statsfængslet i sådanne tilfælde søger at beskæftige de indsatte med andre aktiviteter, f.eks. oprydning, rengøring og vedligeholdelsesopgaver samt yderligere gårdtur.

Jeg har også noteret mig at der er kommet et yderligere sportstilbud (FUT) som fritidsbeskæftigelse.

På baggrund af det oplyste foretager jeg mig ikke mere direkte vedrørende beskæftigelsen i Statsfængslet i Nyborg.

Jeg følger dog fortsat den generelle beskæftigelsessituation i kriminalforsorgen nøje.

6. Oversættelse mv.

Som nævnt i pkt. 1 rejste Folketingets Ombudsmand i forbindelse med inspektionen af Statsfængslet i Nyborg en generel sag om oversættelse mv. for udenlandske indsatte.

Baggrunden herfor er bl.a. at der i Statsfængslet i Nyborg er et større antal udvisningsdømte udlændinge.

I brev af 22. juni 2009 blev Direktoratet for Kriminalforsorgen bedt om en udtalelse. Det indgik i brevet af 22. juni 2009 at jeg under inspektionen den 6. maj 2009 havde en samtale med en indsat om nogle sprogproblemer den pågældende havde oplevet i

forbindelse med en sag om disciplinærstraf i Statsfængslet i Nyborg. Den indsatte oplyste at han havde fået disciplinærstraf for ikke efter anvisning at slukke lyset på sin celle. Der forelå efter det oplyste en forhørsprotokol på dansk. I brevet af 22. juni 2009 blev det anført at man var opmærksom på at afgørelser i sager om disciplinærstraf normalt bliver truffet mundtligt under forhøret. Der vil således ofte være mulighed for mundtligt at vejlede og forklare den indsatte hovedindholdet i afgørelsen på et sprog som den indsatte forstår. Den konkrete sag blev ikke behandlet ved ombudsmands-embedet fordi sagen ikke havde været behandlet i direktoratet (§ 14 i ombudsmands- loven).

Med hensyn til det generelle spørgsmål om oversættelse indgik det i brevet af 22. juni 2009 at ombudsmanden tidligere havde beskæftiget sig med spørgsmålet om skriftlig oversættelse af breve fra dansk til grønlandsk. I forlængelse af min inspektion den 2., 3. og 7. februar 2005 af Anstalten ved Herstedvester blev der herfra indhentet en udtalelse om direktoratets praksis med hensyn til skriftlig oversættelse af breve til de grønlandske indsatte som ikke forstår dansk. I brev af 7. juli 2005 afgav direktoratet en udtalelse i sagen.

I brevet af 22. juni 2009 blev det umiddelbart lagt til grund at en stor del af de ansatte i Statsfængslet i Nyborg kan engelsk i et omfang der giver dem mulighed for at give i hvert fald en mundtlig oversættelse fra dansk til engelsk i mindre komplicerede sager.

Under alle omstændigheder gælder myndighedernes forpligtelse til at sikre sig at de bliver forstået af udlændinge både i forhold til grønlandske indsatte i Anstalten ved Herstedvester og i forhold til andre udenlandske indsatte som ikke forstår dansk. Der blev henvist til sagen i Folketingets Ombudsmands beretning for 1990, side 240 f, med omtale af bl.a. vejledningen til forvaltningsloven pkt. 32 f. Endelig blev opmærksomheden henledt på at de Europæiske Fængselsregler også omtaler spørgsmålet. I øvrigt blev det antaget at statsfængslet i sin udtalelse ville komme ind på spørgsmålet om anden skriftlig og/eller mundtlig vejledning af udenlandske indsatte i situationer hvor der "efter omstændighederne", jf. herved forståelsen af pkt. 32 i vejledningen til forvaltningsloven, ikke sker oversættelse.

Samtidig blev Statsfængslet i Nyborg herfra orienteret om at en indsat havde orienteret mig om at han havde klaget til direktoratet over at udenlandske indsatte i Statsfængslet i Nyborg ikke har adgang til de gældende generelle regler på engelsk. Den indsatte sigtede umiddelbart til bl.a. lovregler med tilhørende bekendtgørelser mv. samt også de interne regler i fængslet.

Der er materiale om gældende regler mv. på kriminalforsorgens hjemmeside.

I brev af 22. oktober 2009 afgav direktoratet en udtalelse. Følgende fremgår bl.a.:

"Med hensyn til den konkrete sag, som [den indsatte] har anført over for ombudsmanden skal statsfængslet oplyse, at daglig leder (...) flere gange har talt med indsatte om denne sag og i forbindelse hermed har forklaret indsatte afgørelsen og begrundelsen herfor. Afdelingsleder (...) har ligeledes talt med indsatte vedrørende denne sag og har ligeledes forklaret indsatte sagens baggrund samt fængslets gældende regler på området. Såvel den daglige leder samt afdelingslederen har haft flere samtaler med indsatte og disse er foregået på engelsk og den indsatte har forstået hvad der er blevet talt om.

[Den indsatte] har ved afgørelse af den 12. juni 2009 fået en afgørelse fra Direktoratet for Kriminalforsorgen, hvoraf det fremgår at direktoratet sagsbehandler på dansk. Den relevante del af afgørelsen vedlægges i kopi. Statsfængslet sagsbehandler ligeledes på dansk, hvilket medfører at skrivelser fra fængslet udfærdiges på dansk. Det er dog almindelig praksis i fængslet, at vi søger at forklare de indsatte de afgørelser der træffes, så de indsatte har indsigt i, hvad sagerne drejer sig om. Såfremt de indsatte ønsker afgørelser oversat på skrift sker dette for den indsatte egen regning. Nogle indsatte får ligeledes hjælp hertil fra deres ambassader."

Hertil bemærkede direktoratet følgende i brevet af 22. oktober 2009:

"Direktoratet har ikke modtaget en konkret klage fra den indsatte over det meddelte afslag på oversættelse af forhørsprotokollen i ovennævnte disciplinærsag.

Henset til, at sagen ikke har været behandlet som en konkret klagesag i direktoratet, har direktoratet ikke yderligere bemærkninger til denne del af sagen på nuværende tidspunkt."

Den ovennævnte sag blev afsluttet herfra i brev af 12. januar 2010. Det blev noteret at statsfængslet havde haft flere samtaler med den indsatte om disciplinærsagen på engelsk som han forstår. Den konkrete sag blev med henvisning til § 14 i ombudsmandsloven som nævnt afsluttet fordi sagen ikke havde været behandlet i direktoratet.

I brevet af 22. oktober 2009 kom direktoratet med statistiske oplysninger fra 2008 vedrørende indsatte i kriminalforsorgens institutioner fordelt på etnisk tilhørsforhold. I brev

af 12. januar 2010 blev det bemærket at det statistisk ikke kan opgøres præcist hvor mange personer der i de forskellige grupper ikke forstår tilstrækkeligt dansk i forhold til institutionernes sagsbehandling.

Om generelt informationsmateriale for udenlandske indsatte i fængslet oplyste direktoratet følgende i brev af 22. oktober 2009:

”Generelt vedrørende information om gældende regler til udenlandske indsatte kan det oplyses, at de to informationsfoldere ’Information om anholdelse og varetægtsfængsling’ samt ’Information om afsoning af fængselsstraf’ er oversat til 23 fremmedsprog. Folderne er lagt ud på Kriminalforsorgens hjemmeside med henblik på at institutionerne printer dem ud til de indsatte.

Der er derudover udarbejdet en særlig vejledning for udvisningsdømte, som findes på Kriminalforsorgens intranet og er oversat til 6 fremmedsprog. Denne vejledning er udarbejdet med henblik på udlevering til de udvisningsdømte indsatte.”

I pkt. 73 i Torturkomitéens rapport om besøget i februar 2008 i bl.a. Statsfængslet i Nyborg indgik det bl.a. at nye indsatte modtager information på et sprog som de forstår.

På baggrund af ovennævnte høring af 22. juni 2009 for så vidt angår oversættelse af konkrete afgørelser oplyste direktoratet bl.a. følgende i brev af 22. oktober 2009:

”Den praksis, der er gældende for de (...) udenlandske indsatte er beskrevet i cirkulæreskrivelse nr. 11671 af 27. november 1992 om anvendelse af tolk. Heraf fremgår følgende:

Det er anstaltens/arresthusets opgave i det enkelte tilfælde at sikre sig, at den indsatte forstår, hvad der foregår. Anstalten/Arresthuset vurderer, om det er nødvendigt at tilkalde tolk, eller om kommunikation kan ske på anden måde, for eksempel ved at anvende et andet sprog end indsattes modersmål. Anvendelse af tolk vil efter en konkret vurdering navnlig kunne være nødvendig ved indsættelsen og i tilfælde, hvor den indsatte efter reglerne skal have adgang til at udtale sig, inden afgørelsen træffes, fx ved anvendelse af disciplinærstraf, anbringelse i enrum, overførsel fra åben til lukket institution og i forbindelse med frakendelse af udgangstilladelse. Herudover bør det særligt overvejes, om tolkebistand – eventuelt efterfølgende – er nødvendig i tilfælde, hvor der er foretaget indgreb over for indsatte/varetægtsarrestanter, som har karakter af tvangsindgreb, fx i forbindelse

med visitation, anbringelse i sikringscelle, ved anvendelse af håndjern og i forbindelse med magtanvendelse i øvrigt. Endvidere kan der være særlig anledning til at overveje, om tolkebistand er nødvendig i forbindelse med lægelig vurdering og behandling af indsatte/varetægtsarrestanter. Hvis der er benyttet andet sprog end dansk, skal notater, forhørsrapporter mv., som udfærdiges i forbindelse med afgørelsen, angive, hvilket sprog der er anvendt og hvilken tolkebistand, der eventuelt er benyttet. Det bemærkes, at tolkebistand i øvrigt kan være påkrævet for at opfylde forvaltningslovens regler om vejledning, begrundelse eller lignende. Medindsatte kan eventuelt benyttes som tolk, såfremt den indsatte er indforstået hermed.”

Direktoratet oplyste endvidere i brevet af 22. oktober 2009 følgende om Statsfængslet i Nyborg:

”Statsfængslet oplyser desuden, at sagsbehandlingen foregår på dansk, såvel som i Direktoratet for Kriminalforsorgen, og at praksis er, at såfremt indsatte ønsker en afgørelse skriftligt oversat til et andet sprog end dansk, skal dette ske for den indsattes egen regning. Statsfængslet er alene behjælpelig med en mundtlig oversættelse og forklaring.

(...) de retningslinjer, der gælder for Kriminalforsorgens institutioner med henblik på oversættelse i forhold til udenlandske indsatte, som tidligere nævnt, følger af cirkulæreskrivelsen fra 1992 om anvendelse af tolk. Af cirkulæreskrivelsen følger, at institutionerne har til opgave at sikre sig, at den indsatte forstår, hvad der foregår. Det følger endvidere, at det er institutionerne selv, der efter en konkret vurdering afgør, om det i de enkelte tilfælde er nødvendigt med oversættelse ved brug af tolk, eller om der kan oversættes ved brug af et andet sprog, som den indsatte forstår.

Direktoratet har desuden haft telefonisk kontakt med de institutioner, der har særligt mange udenlandske indsatte for at høre nærmere om deres praksis for oversættelser af afgørelser mv. til udenlandske indsatte. Fælles for institutionerne er, at de følger cirkulæreskrivelsens retningslinjer ved i hver enkelt situation at foretage en konkret vurdering af behovet for, hvilken oversættelse den enkelte indsatte har brug for.

I langt de fleste tilfælde oversætter personalet mundtligt overfor den indsatte enten på et fælles forståeligt sprog eller på den indsattes modersmål. Det er i den forbindelse vigtigt at understrege, at det ansatte personale i institutionerne sprog-

ligt dækker en meget stor kreds af nationaliteter. I nogle tilfælde anvendes – efter samtykke fra den indsatte – andre indsatte til at oversætte. Dette gælder ikke for så vidt angår fortrolige og personfølsomme oplysninger, men alene de mere praktiske oplysninger, såsom købmandens åbningstider etc. I andre tilfælde, hvor institutionen vurderer det nødvendigt, indkaldes en tolk, og i sådanne situationer betaler institutionen altid herfor. Hvorvidt det er institutionen eller den indsatte selv, der skal betale for brugen af en tolk i situationer, hvor det materiale, der ønskes oversat, allerede er blevet formidlet mundtligt på et sprog, som personalet er sikker på, den indsatte forstår, eller hvor materialet vurderes ikke at have væsentlig betydning for den enkeltes situation, beror i praksis på institutionens konkrete vurdering. Det er dog vigtigt at understrege, at de pågældende institutioner ikke har kendskab til sådanne situationer i praksis, og såfremt de skulle opstå, anser det for mest sandsynligt, at institutionen – også i sådanne situationer – vil stå for betalingen heraf.”

I brevet af 12. januar 2010 fra ombudsmanden blev det bemærket at cirkulæret (fra 1992) umiddelbart måtte læses sådan at det vedrører tolkebistand i form af mundtlig oversættelse. En forståelse af at der i et mindre omfang sker skriftlig oversættelse blev fremhævet fra ombudsmanden. Således afventedes udfaldet af direktoratets yderligere igangsatte generelle overvejelser vedrørende indsattes adgang til eventuelt også at få *skriftlig* oversættelse af f.eks. breve og konkrete afgørelser – og i den forbindelse om behovet for revidering af cirkulæreskrivelsen fra 1992 om anvendelse af tolk.

Den 23. december 2010 afgav direktoratet en udtalelse. Heri oplyste direktoratet bl.a. at direktoratet havde udstedt cirkulæreskrivelse nr. 106 af 22. december 2010 om tolkning (Til Kriminalforsorgens anstalter, arresthuse og pensioner). Cirkulæreskrivelsen ophæver cirkulæreskrivelse nr. 11671 af 27. november 1992 om anvendelse af tolk.

Direktoratet havde til brug for sine overvejelser indhentet udtalelser fra Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration samt Rigspolitiet.

Direktoratet redegjorde i udtalelsen af 23. december 2010 for sin opfattelse af reglerne på området. I udtalelsen henviste direktoratet til cirkulæreskrivelsen af 22. december 2010 og bemærkede at den nye cirkulæreskrivelse i et vist omfang svarer til den hidtil gældende fra 1992. Direktoratet bemærkede endvidere at cirkulæreskrivelsen af 22. december 2010 dog har et bredere anvendelsesområde, og at skrivelsen udtrykkeligt regulerer både mundtlig og skriftlig tolkning. Af cirkulæreskrivelsen fremgår således

bl.a. følgende om, hel eller delvis, skriftlig oversættelse af en afgørelse mv. til indsat-tes modersmål eller eventuelt et andet sprog som den pågældende forstår:

”Afgørelser m.v., der meddeles skriftligt, affattes som udgangspunkt på dansk. Det er imidlertid også i disse tilfælde institutionens opgave at sikre sig, at den indsatte udlænding forstår afgørelsen. Den skriftligt meddelte afgørelse skal derfor i fornødent omfang ledsages af en mundtlig forklaring af afgørelsens indhold, herunder vejledning om klageadgang. Den mundtlige kommunikation sker på samme måde som angivet ovenfor.

...

Der vil kunne forekomme tilfælde, hvor den indsatte – selv om afgørelsen mundtligt er forklaret som anført foran – kan have et berettiget krav på at få en afgørelse eller centrale dele heraf skriftligt oversat til indsattes modersmål eller eventuelt et andet sprog. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvor det skønnes af væsentlig betydning for den indsatte, at denne kan fremvise dokumentation for et givent forhold over for hjemlandet eller andre udenlandske myndigheder. Såfremt institutionen ikke selv kan forestå den skriftlige oversættelse, kan dette ske ved at benytte en tolk. Institutionen afholder i disse tilfælde udgiften til eventuel skriftlig tolke- eller oversættelsesbistand.

I brev af 3. februar 2011 blev det bemærket at ombudsmanden havde antaget at direktoratets generelle overvejelser, i højere grad end det viste sig at være tilfældet, også vedrørte spørgsmålet om hel eller delvis skriftlig oversættelse af konkrete afgørelser og lignende i kriminalforsorgens institutioner. Det blev noteret at cirkulæreskrivelsen af 22. december 2010 udtrykkeligt regulerer både mundtlig og skriftlig tolkning. I forlængelse heraf blev det noteret at der efter direktoratets opfattelse, som den nu kommer til udtryk generelt i cirkulæreskrivelsen af 22. december 2010, ville kunne forekomme tilfælde hvor den indsatte – selv om afgørelsen er forklaret mundtligt – kan have et berettiget krav på at få en afgørelse eller centrale dele heraf skriftligt oversat til indsattes modersmål eller eventuelt et andet sprog. Som eksempel herpå henvises der til at dette ”f.eks. kan være tilfældet hvor det skønnes af væsentlig betydning for den indsatte, at denne kan fremvise dokumentation for et givent forhold over for hjemlandet eller andre udenlandske myndigheder.”

I ombudsmandens brev af 3. februar 2011 indgik en antagelse om at cirkulæreskrivelsen ikke er udtømmende, og at der således kan være andre tilfælde hvor myndighederne bør eller skal udarbejde en, hel eller delvis, skriftlig oversættelse af en afgørelse

eller lignende til et sprog som den indsatte forstår. Herefter blev det besluttet ikke at gøre mere i sagen. Følgende fremgår af ombudsmandens afsluttende brev i sagen til direktoratet:

”Om der kan være behov for skriftlig oversættelse i andre tilfælde end dem der måtte være omfattet af cirkulæreskrivelsen, har jeg med dette brev ikke taget endeligt stilling til. Problemstillingen giver mig imidlertid anledning til generelt at bemærke at udenlandske indsatte i f.eks. et dansk fængsel efter min opfattelse kan befinde sig i en situation der ikke er fuldt ud sammenlignelig med den situation der kan foreligge i forbindelse med bistand til forståelsen af en sag om opholdstilladelse eller lignende på udlændingeområdet. Hertil kommer at der på straffuldbyrdelsesområdet kan forekomme afgørelser der efter omstændighederne må anses for at være straf lignende.

I lyset heraf vil jeg fremover ved klagesagsbehandling og ved inspektionerne i kriminalforsorgens institutioner være opmærksom på tilfælde hvor der eventuelt – udover cirkulæreskrivelsen af 22. december 2010 – måtte være et behov for, hel eller delvis, skriftlig oversættelse af en afgørelse eller lignende til et sprog som den indsatte forstår.”

Jeg foretager mig ikke mere og henviser til den generelle sag hvori ombudsmanden bl.a. gav udtryk for at der kan være tilfælde hvor myndighederne bør eller skal udarbejde en, hel eller delvis, skriftlig oversættelse af en afgørelse eller lignende til et sprog som den indsatte forstår.

Spørgsmålet giver anledning til nogen retlig tvivl.

Jeg henviser afslutningsvist til at udenlandske indsatte – som det også er anført i den ovenfor omtalte generelle sag – efter min opfattelse kan befinde sig i særlig situation, f.eks. i forbindelse med sager på straffuldbyrdelsesområdet hvor der kan forekomme afgørelser der efter omstændighederne må anses for at være straf lignende.

7. Rapportgennemgang

Som nævnt under pkt. 1 bad jeg under inspektionen om sagsakterne i de seneste 10 sager om anbringelse i observationscelle forud for den 8. april 2009 (varslingstidspunktet). Jeg bad tilsvarende også om at låne de seneste 10 sager om anbringelse i sikringscelle.

Jeg modtog 10 sager om anbringelse i observationscelle, der gennemgås i pkt. 7.1 nedenfor. Endvidere modtog jeg 10 sager om anbringelse i sikringscelle. Disse gennemgås under pkt. 7.2.

Statsfængslet i Nyborg oplyste under inspektionen at ingen af sagerne har været behandlet i Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Ved min gennemgang af sagerne har jeg navnlig set på om proceduren efter de gældende regler er blevet fulgt. Jeg har ikke gennemgået sagerne systematisk, men koncentreret undersøgelsen om hvorvidt der er gennemgående fejl eller fejl der i øvrigt giver anledning til bemærkninger.

7.1. Sager om observationscelle

7.1.1. Sagerne

Jeg modtog som nævnt 10 sager om anbringelse i observationscelle.

De 10 anbringelser er sket i perioden fra den 26. februar 2009 til den 3. april 2009, dvs. en periode på omkring 6 uger.

Alle rapporter er udarbejdet i klientsystemets skemaer.

Jeg har kun i 1 sag (2009/303/00175-0002) modtaget bilag til rapporten i form af en deludskrift af den indsat's personjournal. I samme sag er der i afsnittet med beskrivelsen af episoden henvist til rapportmateriale fra Statsfængslet i Ringe som jeg umiddelbart ikke har modtaget i forlængelse af min anmodning den 6. maj 2009.

7.1.2. Retsgrundlaget for anbringelse i observationscelle

Af § 64 i straffuldbyrdelsesloven (lovbekendtgørelse nr. 1162 af 5. oktober 2010) fremgår følgende:

”§ 64. Bestemmelserne i § 63 omfatter ikke institutionens afgørelse om, at

- 1) en indsat kortvarigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige grunde skal opholde sig i eget opholdsrum eller i særlig observationscelle, eller
- 2) en indsat, der nægter at være beskæftiget med en af institutionen godkendt aktivitet, skal opholde sig i eget opholdsrum eller på andet anvist opholdssted i arbejdstiden.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om indsattes ophold efter stk. 1, herunder om godkendelse og anvendelse af observationsceller.”

De nærmere regler findes i bekendtgørelsen om udelukkelse af indsatte fra fællesskab (bekendtgørelse nr. 440 af 30. maj 2008 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle m.v. i fængsler og arresthuse).

Til bekendtgørelsen knytter sig en vejledning (nr. 28 af 3. juni 2008 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle m.v., i fængsler og arresthuse).

De nævnte regler gælder også for varetægtsarrestanter og anholdte, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 89 og § 1, stk. 3.

7.1.3. Betingelser for anbringelse i observationscelle

Betingelserne for anbringelse i observationscelle fremgår af bekendtgørelsens § 15. Anbringelse i observationscelle kan efter § 15, stk. 1, kun finde sted hvis det er nødvendigt for at forebygge hærværk (nr. 1), hvis afgørende hensyn til orden og sikkerhed i institutionen kræver det (nr. 2), eller hvis der er behov for særlig observation (nr. 3).

Anbringelse må ikke finde sted hvis anbringelsen efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb, jf. stk. 2.

I alle tilfælde, bortset fra ét, skete anbringelsen efter nr. 3 (behov for særlig observation). I et enkelt tilfælde skete anbringelsen efter nr. 2 (afgørende hensyn til orden og sikkerhed i institutionen).

7.1.4. Begrundelse

Efter bekendtgørelsens § 18, stk. 2, skal der udfærdiges en rapport om det passerede. Rapporten skal bl.a. indeholde notat om afgørelsen og begrundelsen.

Ifølge pkt. 7 i vejledningen skal begrundelsen indeholde en henvisning til de retsregler afgørelsen er truffet efter, og angive hvilke hovedhensyn der har været bestemmende for skønnet. Endvidere skal de faktiske omstændigheder som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen, fremgå.

I alle tilfælde er der henvist til de retsregler som afgørelsen om observationscelleanbringelse er truffet efter. Der er også i alle sagerne givet en begrundelse for anbringelsen i form af en beskrivelse af den episode eller de faktiske omstændigheder der førte til anbringelsen.

I en sag (2009/303/00175-0002) er der i afsnittet med beskrivelsen af episoden henvist til rapportmateriale fra Statsfængslet i Ringe, som jeg (som nævnt) umiddelbart ikke har modtaget i forlængelse af min anmodning den 6. maj 2009,

Jeg går jeg ud fra at rapportmaterialet indeholder en del af begrundelsen, og på den baggrund foretager jeg mig ikke videre.

I en sag (2009/303/00098-0003) var den indsatte overført fra Statsfængslet i Ringe til Statsfængslet i Nyborg. Statsfængslet i Ringe havde besluttet at den pågældende skulle i sikringscelle efter en episode i Statsfængslet i Ringe. Endvidere fremgår det at indsatte senere blev overført til observationscelle for observation for røgforgiftning, jf. en beslutning fra en oversygeplejerske som jeg går ud fra er ansat i Statsfængslet i Nyborg.

I min rapport om inspektionen af Anstalten i Herstedvester i 2005 skrev jeg om en lignende, men dog på nogle punkter anderledes, sag følgende:

” ...

I forbindelse med min inspektion af Arrestafdelingen i Statsfængslet i Horsens har jeg i en konkret sag udtalt følgende:

’Bortset fra at bemærke at det efter min opfattelse havde været mest rigtigt hvis der udtrykkeligt havde været henvist til (beskrivelsen af forløbet i) sikringscelle-rapporten, og idet jeg går ud fra at betænkelighederne ved at lade den indsatte overgå til almindeligt fællesskab fremgår af sikringscellerapporten (som jeg ikke har modtaget), foretager jeg mig ikke mere vedrørende begrundelsen i dette tilfælde.’(...).”

Jeg har noteret mig at der i observationscellerapporten er henvist til behov for særlig observation. Jeg bemærker hertil at det derudover havde været mest rigtigt hvis der udtrykkeligt havde været henvist til beskrivelsen af forløbet i sikringscellerapporten.

Jeg henviser i øvrigt til synspunkterne i pkt. 7.3.4 i min rapport om inspektionen af Anstalten ved Herstedvester.

7.1.5. Kompetence

Kompetencen til at beslutte anbringelse i observationscelle og ophør af denne anbringelse er hos institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, jf. bekendtgørelsens § 18, stk. 1.

Der er ikke – som ved anvendelse af sikringsmidler – en bestemmelse om at beslutningen om anbringelse i observationscelle kan træffes af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde, hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer en afgørelse fra den kompetente person. Der er derfor heller ikke en bestemmelse der forpligter til underretning af den kompetente person hvis afgørelsen er truffet af en anden end denne.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i sagen om inspektion af Institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm (nu Center Ellebæk) oplyst at baggrunden for denne forskel i regelsættene er at der ved anvendelse af sikringsmidler og magt er en formodning for at institutionens leder gennem lokale regler ikke har delegeret afgørelseskompetencen til den tilstedeværende funktionær, mens en lignende formodning ikke har været ønsket anført ved anbringelse i observationscelle.

Beslutningen om anbringelse i observationscelle blev i 3 tilfælde truffet af en fængselsfunktionær, og i disse tilfælde skete der underretning til henholdsvis en overvagtimester eller til souschef. I 4 tilfælde blev beslutningen truffet af en overvagtimester, og i 2 af disse 4 tilfælde skete der underretning til henholdsvis souschef og vicefængselsinspektør. I ét tilfælde blev beslutningen truffet af vicefængselsinspektøren, og i ét tilfælde blev beslutningen truffet af en afdelingsleder. Endelig blev beslutningen i ét tilfælde truffet af en sygeplejerske, og i dette tilfælde skete der underretning til en souschef.

Af min rapport om inspektion den 13. oktober 2005 af Arrestafdelingen i Statsfængslet i Nyborg fremgår følgende under pkt. 8.2.5 om kompetencen i sager om anbringelse i observationscelle:

” ...

Blandt det materiale som jeg har modtaget fra arrestafdelingen, er ikke interne kompetenceregler på dette område, men de under pkt. 8.2.4. nævnte retningslinjer indeholder tillige kompetenceregler. Ifølge disse retningslinjer kan beslutning om anbringelse i observationscelle træffes af inspektør, viceinspektør, økonomichef, personale- og sikkerhedschef, dennes souschefer samt den ansvarshavende overvagtimester. Fængselsfunktionærer er således ikke (generelt) bemyndiget til at træffe beslutning om anbringelse i observationscelle. Der er heller ikke – som ved de interne regler om anbringelse i sikringscelle – indsat en bestemmelse om at afgørelsen kan træffes af den ansvarlige fængselsfunktionær hvis en afgørelse fra en kompetent person ikke kan afventes – med efterfølgende pligt til underretning af den vagthavende (en kompetent person).”

Jeg beder om oplysning om hvorvidt de nævnte retningslinjer for anbringelse i observationscelle fortsat er gældende.

7.1.6. Lægetilkald og lægetilsyn

Efter bekendtgørelsens § 19, stk. 1, skal der tilkaldes læge hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anbringelsen (nr. 1). Der skal også ske lægetilkald hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp (nr. 2).

I 7 sager er der sket lægetilkald og efterfølgende lægetilsyn som der er indført bemærkninger om i blanketten.

I 3 sager er bl.a. feltet ”Lægen tilkaldt” ikke udfyldt. I et tilfælde (2009/303/00141-0001) fremgår det andetsteds af rapporten at læge er tilkaldt.

I et andet tilfælde (2009/303/00098-0003) om anbringelse den 26. februar 2009 klokken 13.48 i observationscelle på grund af den indsattes røgforgiftning skete der ikke lægetilkald. Den indsatte blev udtaget af observationscellen samme dag klokken 16.20 (2½ time senere) og køres til Svendborg Sygehus til observation.

Efter bekendtgørelsens § 18, stk. 2, skal notatet i sagen indeholde oplysning om institutionens overvejelser efter § 19, dvs. overvejelser om lægetilsyn.

Jeg mener på baggrund af bekendtgørelsens § 18, stk. 2, at der i de ovennævnte 3 sager burde være gjort notat i rubrikken om overvejelserne vedrørende lægetilsyn. Hvis tilsyn ikke skønnes nødvendigt, kan det markeres med et minus i feltet til notat om tilkald af læge.

Jeg beder om oplysninger om baggrunden for at statsfængslet ikke foretog lægetilkald i sagen om røgforgiftning (2009/303/00098-0003).

7.1.7. Ophør og varighed

Anbringelse i observationscelle skal straks bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt, jf. bekendtgørelsens § 18, stk. 2.

Under pkt. 5 i vejledningen er det om hyppigheden af tilsyn ved personalet anført at det, hvis den indsatte er faldet til ro og sover, vil kunne være rigtigt at lade den indsatte sove i observationscellen indtil om morgenen frem for at vække den pågældende og dermed risikere en ny optrapning af situationen.

Hvis der træffes bestemmelse om at opretholde anbringelsen i observationscelle i mere end 3 døgn, skal institutionen straks foretage indberetning til Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. bekendtgørelsens § 20, stk. 2, 1. pkt. Efter 2. pkt. skal indberetningen indeholde en nærmere begrundelse for at betingelserne for fortsat anbringelse i observationscelle anses for opfyldt, og der skal vedlægges kopi af den i medfør af § 18, stk. 2, udarbejdede rapport og notaterne efter § 20, stk. 1 (om personaletilsyn).

Tidspunktet for såvel iværksættelsen som ophøret af anbringelsen fremgår i alle tilfælde af rapporterne, bortset fra i ét tilfælde (2009/303/00175-0002) på grund af en teknisk fejl.

I størstedelen af sagerne – bortset fra én (2009/303/00017-0004) med en anbringelse på 4 dage umiddelbart som en enkeltstående fejl uden indberetning til direktoratet – varede anbringelsen i sikringscelle under 3 døgn.

7.1.8. Klagevejledning

Ifølge bekendtgørelsens § 18, stk. 2, sidste pkt., skal det stå i rapporten når den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til Direktoratet for Kriminalforsorgen, og om hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk.

2. Straffuldbyrdslovens § 111, stk. 2, med klagefristen på 2 måneder gælder alene for dømte.

I 4 sager (2009/303/00175-0002, 2009/303/00141-0001, 2009/303/00064-0015 og 2009/303/00064-0010) er der ikke gjort notat om at der er givet klagevejledning. Sagerne vedrører én arrestant og 3 afsonere (som skal vejledes om klagefristen på 2 måneder).

Om der konkret er givet klagevejledning eller ej, kan jeg ikke se, men jeg går i alle tilfælde ud fra at statsfængslet fremover vil være opmærksom på at gøre notat om klagevejledningen efter § 18, stk. 2, sidste pkt., i bekendtgørelsen.

7.2. Sager om sikringscelle

Jeg modtog som også nævnt 10 sager om anbringelse i sikringscelle i perioden fra den 29. juli 2008 til den 27. februar 2009, dvs. en periode på næsten 7 måneder.

Alle rapporterne er udarbejdet i klientsystemets skemaer, og jeg har ikke modtaget yderligere bilag i form af f.eks. særskilte rapporter.

I 2 sager (2008/303/00432-0003 og 2009/303/00017/0001) er der i begrundelsen for anbringelsen henvist til særskilte rapporter som ikke var blandt det materiale som jeg modtog. I én sag (2009/303/00017-0001) er det under overskriften "Magtanvendelse" også henvist til en særskilt rapport fra Arresthuset i Odense som jeg heller ikke modtog.

7.2.1. Retsgrundlaget for anbringelse i sikringscelle

Anbringelse i sikringscelle er reguleret i straffuldbyrdslovens §§ 65-66.

De sager som jeg har modtaget, er omfattet af de hidtidige regler i bekendtgørelse nr. 384 af 17. maj 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse.

Reglerne findes nu i bekendtgørelse nr. 791 af 25. juni 2010 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse.

Til bekendtgørelsen knytter sig en vejledning (nr. 48 af 28. juni 2010 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse).

Straffuldbyrdelseslovens §§ 65-66 og den relevante bekendtgørelse finder også anvendelse for varetægtsarrestanter, jf. retsplejelovens § 775, stk. 2, bekendtgørelsens § 1, stk. 2, og varetægtsbekendtgørelsens § 91.

7.2.2. Betingelser for anbringelse i sikringscelle

Betingelserne for at der kan ske anbringelse i sikringscelle findes i straffuldbyrdelseslovens § 66. Anbringelse i sikringscelle (og herunder tvangsfiksering ved anvendelse af bælte, hånd- og fodremme samt handsker) kan efter stk. 1 finde sted hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand (nr. 1) eller for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse (nr. 2). Anbringelse i sikringscelle og tvangsfiksering må dog ikke foretages såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb, jf. stk. 2.

Anbringelserne skete i 6 tilfælde for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand (nr. 1). I de 4 andre tilfælde skete anbringelsen for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse (nr. 2).

7.2.3. Kompetence

Det er institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, der har kompetencen til at træffe beslutning om at en indsat skal anbringes i sikringscelle og herunder eventuelt fikseres, jf. straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 1.

Også bestemmelse om ophør af sikringscelleanbringelse træffes af institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1.

Hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer en bestemmelse fra institutionens leder eller den der er bemyndiget dertil efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 1, træffes bestemmelsen af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde. I sådanne tilfælde skal institutionens leder eller den der er bemyndiget efter stk. 1, så hurtigt som muligt underrettes om det passede. Dette følger af bekendtgørelsens § 2, stk. 2.

Efter § 13, stk. 1, 2. pkt., skal rapporten bl.a. indeholde oplysning om institutionens underretning efter bekendtgørelsen (jf. § 2, stk. 2).

Beslutningen om anbringelse i sikringscelle blev i 6 tilfælde truffet af en fængselsfunktionær. I ét tilfælde blev beslutningen truffet af en overvagtimester. I 2 tilfælde blev beslutning truffet af en souschef og i et enkelt tilfælde af vicefængselsinspektøren.

Der blev anvendt fiksering i alle 10 tilfælde, og beslutningen herom blev i 8 af disse tilfælde truffet af den samme person som havde truffet afgørelsen om anbringelsen. I det ene af de 2 resterende tilfælde var det en anden funktionær der traf afgørelse om fiksering. I det sidste tilfælde var det en fængselsfunktionær der traf afgørelse om fiksering efter souschefens beslutning om anbringelse i sikringscellen.

Jeg henviser til mit spørgsmål om kompetencereglerne ovenfor under pkt. 7.1.4, og jeg beder om oplysning om hvorvidt de der nævnte retningslinjer fortsat er gældende.

7.2.4. Tvangsfiksering

Anbringelse i sikringscelle kan efter straffuldbyrdelseslovens § 66 kombineres med tvangsfiksering ved anvendelse af bælte, hånd- og fodremme samt handsker hvis dette er nødvendigt.

Der er i alle sager sket fiksering i forbindelse med beslutningen om anbringelse i sikringscellen. I alle sager er samtlige fikseringsmidler anvendt, bortset fra handske. Det fremgår af bekendtgørelsens § 13, stk. 1, at den rapport der skal udarbejdes, skal indeholde oplysning om bl.a. begrundelsen for tvangsfiksering.

Ombudsmanden har tidligere (bl.a. i rapporten om inspektionen af Anstalten ved Herstedvester i 1996 som er gengivet i rapporten af 10. oktober 2005 om inspektionen af samme sted i 2005) udtalt at skønnet over nødvendigheden af fiksering altid bør fremgå af sikringscellerapporten som begrundelse for anvendelsen, ligesom det bør fremgå om der er foretaget en vurdering af om alle fikseringsmidler er påkrævet.

I min rapport af 10. oktober 2005 om inspektionen af Anstalten ved Herstedvester, hvor jeg også gennemgik sager om anbringelse i sikringscelle, skrev jeg følgende under pkt. 7.4.8:

”Som tidligere nævnt ligger fikseringsmidler fremme på sengen i sikringscellen. I forbindelse med inspektionen i 1996 oplyste anstalten at anstalten kun anvender sikringscellen når forholdene gør det absolut påkrævet, og at det kun er tilfældet når den indsatte udviser en voldsom sindstilstand der kræver brug af samtlige fikseringsmidler.

Direktoratet indskærpede dengang over for anstalten pligten til at foretage en konkret vurdering som anført ovenfor. Ombudsmanden tog det til efterretning.

Også under inspektionen denne gang blev det nævnt at sikringscellen først tages i brug når det er nødvendigt at anvende fiksering. Hvis fiksering ikke er nødvendigt, vil den indsatte blive anbragt i observationscelle. Der er som nævnt i 2 tilfælde ikke anvendt handske, men ellers er samtlige fikseringsmidler anvendt.

Der er ikke i forbindelse med anvendelse af fiksering gjort notat om nødvendigheden heraf, men der er som nævnt under pkt. 7.4.4. i beskrivelsen af episoden der førte til sikringscelleanbringelsen, givet en begrundelse for (i hvert fald) selve anbringelsen i sikringscelle. Som ligeledes nævnt ovenfor anvender anstalten først sikringscellen når fiksering skønnes nødvendigt. I et tilfælde er det anført at det i samråd med en navngiven læge blev besluttet at den indsatte fordi han tidligere på dagen havde skåret sig, skulle fikseres indtil han kunne overføres til Nordvang.

Der er heller ikke skelnet mellem brugen af de anvendte fikseringsmidler, herunder givet en begrundelse for anvendelsen af flere fikseringsmidler.

Jeg har noteret mig at anstalten kun anvender sikringscellen hvis fiksering (i et eller andet omfang) skønnes nødvendigt. Selv om det heraf kan udledes at fiksering er skønnet nødvendigt når en indsat anbringes i sikringscelle, skal der som anført ovenfor anføres en konkret begrundelse for beslutningen om anvendelse af fiksering. Det er derfor beklageligt at der ikke er gjort notat begrundelsen for anvendelsen af fiksering og for fikseringens omfang. Dette burde være påtalt af ledelsen ved gennemgangen af rapporterne.

Jeg går (også på baggrund af det oplyste om at sikringscellen kun anvendes hvis fiksering anses for nødvendigt) ud fra at der i sagerne er foretaget – og at der altid foretages – en konkret vurdering af om fiksering var/er nødvendig, og af fikseringens omfang, således at fastspænding med alle (flere) fikseringsmidler ikke sker hvis det må anses for et uforholdsmæssigt indgreb. Jeg går tillige ud fra at det vil blive indskærpet at det skal fremgå af rapporten at der er foretaget en sådan vurdering.”

Som nævnt foretog jeg under inspektionen den 6. maj 2009 af Statsfængslet i Nyborg ikke besigtigelse af de bygningsmæssige forhold. Jeg så således heller ikke sikringscellen.

At der i de 10 sager som jeg har gennemgået, er brugt samtlige fikseringsmidler (bortset fra handske), kunne umiddelbart efterlade det indtryk at man altid eller ofte anvender samtlige fikseringsmidler ved anbringelse i sikringscellen.

De sager som jeg har modtaget, indeholder ingen konkret begrundelse for beslutningen om og skønnet vedrørende nødvendigheden af fiksering. Der er dog i rapporternes beskrivelse af den enkelte episode angivet de forhold der førte til anbringelsen i sikringscellen. Og i nogle sager indeholder afsnittet med "Lægens bemærkninger" oplysning om baggrunden for brugen af fiksering, f.eks. at der er brugt bæltefiksering på grund af selvbeskadigelse.

Sagerne indeholder heller ingen skelnen mellem brugen af de anvendte fikseringsmidler, og der er ingen begrundelse for anvendelsen af flere fikseringsmidler.

Jeg henviser til de ovenfor anførte bemærkninger og beder Statsfængslet i Nyborg oplyse om alle fikseringsmidler ligger fremme på sengen i sikringscellen.

Endvidere beder jeg om bemærkninger til at der i sagerne ikke skelnes mellem brugen af de anvendte fikseringsmidler, og at der ingen begrundelse er givet for anvendelsen af flere fikseringsmidler.

7.2.5. Lægetilkald og lægetilsyn

Efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 5, skal institutionen ved tvangsfiksering – som blev brugt i samtlige de sager som jeg har modtaget – af en indsat straks anmode en læge om at foretage tilsyn med den indsatte. Lægen skal tilse den pågældende, medmindre lægen skønner sådant tilsyn åbenbart unødvendigt.

Generelt gælder det endvidere ved anbringelse i sikringscelle uden fiksering at der skal tilkaldes læge hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp, jf. straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 6.

Institutionen skal således altid ved tvangsfiksering tilkalde en læge. Det er lægens ansvar at vurdere om det er nødvendigt med et tilsyn som dog kun må undlades hvis det anses for åbenbart unødvendigt, jf. § 66, stk. 5.

Efter vejledningens pkt. 5, 2. afsnit, er udgangspunktet at tilkald af læge er det første der skal foretages efter at fikseringen er gennemført, jf. nærmere nedenfor. Det følger

af vejledningens pkt. 5, sidste afsnit, at der i forbindelse med sikringscelleanbringelse med fiksering skal gøres notat om lægetilkald på samme vis som ved sikringscelleanbringelse uden fiksering, jf. pkt. 6. Efter vejledningens pkt. 6, 2. afsnit, skal der gøres notat første gang lægen er søgt tilkaldt, samt – hvis kontakt ikke opnås straks – ved alle efterfølgende forsøg.

Efter bekendtgørelsens § 14, stk. 1, skal enhver der tilser en indsat der er anbragt i sikringscelle, gøre notat om tilsynet uanset om der er sket ændringer i den indsattes forhold. Efter stk. 2 skal notatet indeholde oplysninger om dato og klokkeslæt for tilsynet samt om den indsattes tilstand mv. Også tilsyn som læge og sygeplejerske foretager, skal noteres, jf. vejledningens pkt. 10, 3. afsnit, hvoraf fremgår at den faste vagt ved tvangsfiksering er ansvarlig for at alle tilsyn noteres, herunder tilsyn ved sygeplejerske og læge.

Ved brug af fikseringsmidler skal lægen efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 5, tilkaldes straks. Som nævnt følger det af vejledningens pkt. 5, 2. afsnit, at udgangspunktet er at tilkald af læge er det første der skal foretages efter at fikseringen er gennemført. Dette er ikke til hinder for at der fra den indsattes afdeling indhentes oplysninger om den pågældendes adfærd, helbredstilstand og lignende med henblik på at tilvejebringe oplysninger der kan have indflydelse på lægens beslutning om hvor hurtigt lægetilsyn skal ske. Det er heller ikke til hinder for at der lokalt fastsættes retningslinjer hvorefter den ansvarlige for fikseringen underretter en sygeplejerske der er til stede i institutionen, med henblik på at denne kan foretage lægetilkaldet. Det er imidlertid en forudsætning at indhentelse af oplysninger eller underretning af en sygeplejerske kan ske i løbet af ganske få minutter.

Ombudsmanden har i forbindelse med de tidligere gældende regler, hvorefter læge skulle tilkaldes "omgående" ved anvendelse af fikseringsmidler, udtalt at lægetilkald 10 minutter efter anbringelsen ikke er i overensstemmelse med bestemmelserne i det tidligere gældende cirkulære – hvilket direktoratet tog til efterretning (Folketingets Ombudsmands beretning 1993, s. 402).

I et enkelt tilfælde (2008/303/00368-0005) blev den indsatte anbragt i sikringscelle kl. 20.12, og der blev først tilkaldt læge ca. 1 time senere, kl. 21.16 (hvorefter lægen tilser den indsatte kl. 21.30).

I den ovennævnte sag gik der omkring 1 time før der efter anbringelse i sikringscellen skete lægetilkald, og der er ikke gjort notat om baggrunden herfor. Da der må være tale om en enkeltstående fejl, og de øvrige sager som jeg har gennemgået i forhold til lægetilkald mv., ikke har givet mig anledning til bemærkninger, foretager jeg mig ikke videre i forhold til denne ene sag.

7.2.6. Fast vagt

Efter straffuldbyrdeslovens § 66, stk. 4, skal en indsat der er tvangsfikseret, have fast vagt.

En fast vagt er en dertil udpeget fængselsfunktionær eller andet kvalificeret personale som ikke har andre arbejdsopgaver end at tage sig af den fikserede indsatte, jf. vejledningens punkt 4, 1. afsnit.

Efter vejledningens punkt 4, 2. afsnit, bør det så vidt muligt sikres at den faste vagt er en erfaren, fastansat medarbejder, og at den pågældende ikke har deltaget i den aktuelle fiksering. Institutionen bør overveje om det er hensigtsmæssigt at den faste vagt er en person med godt kendskab til den fikserede. Dette vil ofte – men ikke altid – være tilfældet.

Forståelsen af begrebet "fast vagt" er bl.a. blevet behandlet i forbindelse med ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Vridsløselille i juni 2000. Direktoratet for Kriminalforsorgen har den 14. oktober 2002 udtalt sig om direktoratets forståelse og har i brev af 9. maj 2003 informeret kriminalforsorgens institutioner herom. Af dette brev fremgår det at direktoratet ikke mener at en turnusordning hvor den enkelte funktionær kun varetager funktionen som fast vagt i en halv time ad gangen, på fuldt tilstrækkelig vis tilgodeser hensynet bag ordningen med fast vagt. Direktoratet har her ved bl.a. lagt vægt på at de korte vagtperioder på grund af den manglende kontinuitet gør det vanskeligere at foretage en korrekt bedømmelse af den indsatte, herunder vedrørende spørgsmålet om ophævelse af fikseringen. Direktoratet har bemærket at dette synspunkt ikke er til hinder for at funktionæren efter en konkret vurdering afløses efter en periode af en halv times varighed, f.eks. fordi det viser sig at den indsatte er meget udskældende eller spyttende mv.

Den indsatte var i 7 sager fikseret hele tiden med samtlige fikseringsmidler (bortset fra handske). I 2 sager bliver fikseringen helt eller delvist fjernet efter aftale med lægen.

Jeg har gennemgået observationerne i de 10 sager som jeg har modtaget.

I forhold til spørgsmålet om fast vagt, jf. straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 4, og vejledningens pkt. 4, har jeg taget udgangspunkt i en sag (2008/303/00368-0005) som jeg har gennemgået. I denne sag er tilsynene og notaterne herom foretaget af forskellige fængselsfunktionærer som har ført tilsyn med den indsatte i perioder på henholdsvis cirka 1,5 time, 1,5 time, 2,75 time, 3 timer, en halv time, 1,25 time, 0,75 time, et kort enkelt tilsyn, 3,5 time, et enkelt kort tilsyn mere, 2,25 time og 2 timer. Der er tale om 13 perioder med løbende tilsyn foretaget af 7 forskellige fængselsfunktionærer.

En anden sag (2008/303/00368-0003) giver dog et andet billede i forhold til spørgsmålet fast vagt. I den nævnte sag er tilsynene foretaget af 5 forskellige fængselsfunktionærer i perioder på cirka 1,5 time, en halv time, en halv time igen, 7 timer og til sidst lidt over 2 timer.

Jeg beder om en udtalelse om hvorvidt tilsynet i den ovennævnte sag 2(2008/303/00368-0005) er sket i overensstemmelse med kravet om "fast vagt", jf. reglerne og Direktoratet for Kriminalforsorgens opfattelse gengivet ovenfor.

I forlængelse heraf beder jeg om en udtalelse fra Statsfængslet i Nyborg om fængslets praksis i forhold til kravet om fast vagt, jf. de ovenfor anførte regler.

I 3 tilfælde er den faste vagt der har ført tilsyn med den indsatte i den første periode (henholdsvis 1,5 time, 0,75 time og 3,5 time) af sikringscelleanbringelsen med fiksering, den samme person som den person der traf beslutning om fikseringen. Efter den første periode har andre fængselsfunktionærer overtaget vagten.

Jeg mener ikke den medarbejder der har truffet beslutning om sikringscelleanbringelse, burde have fungeret som fast vagt, jf. vejledningens pkt 4.2.

Jeg beder Statsfængslet i Nyborg oplyse om fængslets praksis i forhold til dette, jf. vejledningens pkt. 4.2.

7.2.7. Tilsyn

Efter bekendtgørelsens § 14, stk. 1 og 2, og vejledningens punkt 10, skal enhver der tilser den indsatte, herunder en fast vagt, gøre notat om tilsyn, herunder tidspunktet (dato og klokkeslæt) for tilsyn.

Notatet skal endvidere indeholde oplysninger om den indsattes tilstand, herunder eventuelle bemærkninger om behovet for at opretholde fikseringen og anbringelsen. Notatet indføres i rapporten i klientsystemet.

Er den indsatte fikseret, skal der udfærdiges notat om tilsynet med den pågældende mindst hvert kvarter.

I én sag (2008/303/00368/0005) er der notater om de løbende tilsyn som primært foregår med cirka et kvarters mellemrum, nogle gange kortere mellemrum. Ved 6-7 tilsyn under anbringelsen der varede lidt under et døgn, er der gået omkring 22 minutter mellem tilsynene, og 2 gange (henholdsvis den 30. juli 2008 mellem kl. 08.11 og 08.55 og samme dag mellem kl. 11.38 og 12.11) er der gået 44 og 33 minutter mellem tilsynene.

I en anden sag (2008/303/00368-003) er der mellem to tilsyn (den 29. juli 2008 mellem kl. 4.31 og 5.16) gået 45 minutter. I én sag (2008/303/00368-0007) gik der mellem to tilsyn (den 31. juli 2008 mellem kl. 05.35 og 6.06) 31 minutter.

I én sag (2008/303/00432-0003) har jeg 6 steder konstateret at der gik mellem 22 og 28 minutter mellem tilsynene.

I én sag (2009/303/00017-0001) er der 14 gange under anbringelsen på cirka halvdøgn gået mellem 20 og 28 minutter mellem tilsynene, og én gang (den 14. januar 2009 mellem kl. 2.02 og 2.37) er der gået 35 minutter mellem to tilsyn.

I én sag (2009/303/00029-0004) er der 2 gange under anbringelsen gået henholdsvis 21 og 29 minutter mellem tilsynene, og en gang (den 19. januar 2009 mellem kl. 18.45 og 19.15) er der gået 30 minutter mellem to tilsyn.

I én sag (2009/303/00101-0004) er der 2 gange under anbringelsen gået henholdsvis 22 og 25 minutter mellem tilsynene

Med nogle undtagelser opremset ovenfor med kortere overskridelser på omkring fem minutter, og nogle gange lidt mere, af de ovennævnte reglers krav om tilsyn hvert kvarter, er der ført tilsyn med den indsatte i overensstemmelse med reglerne. Ofte er der sket tilsyn med kortere interval.

Jeg bemærker at det ikke er i overensstemmelse med reglerne at der går mere end et kvarter mellem tilsynsnotaterne når den indsatte er fikseret.

Som det fremgår ovenfor, har jeg på nogle punkter konstateret at der er gået lidt længere tid mellem tilsynene end et kvarter. 6 steder har jeg konstateret at der er gået over en halv time og op til 45 minutter mellem tilsynene. Dette finder jeg beklageligt.

Opfølgning

Jeg beder om at fængslet sender de udtalelser mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen, som jeg også beder om en udtalelse.

Underretning

Denne rapport sendes til Statsfængslet i Nyborg, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets retsudvalg og de indsatte i fængslet.

Lenart Frandsen
Inspektionschef